

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Četnik VIII.

Celovec, petek, 30. oktober 1953

Štev. 51 (602)

Koča Popovič o Trstu in bližnjem obisku v Avstriji

Državni sekretar za zunanje zadeve FLRJ Koča Popovič bo, kakor se je zvedelo, 9. novembra prišel na uradni obisk na Dunaj. Na povratku iz New Yorka, kjer je bil poldrugi mesec vodja jugoslovanske delegacije na osmem zasedanju Združenih narodov, se je ustavil v Parizu in se sestel s francoskim zunanjim ministrom Bidaultom.

Pred odhodom iz New Yorka se je v izjavi, ki jo je dal zastopnikom jugoslovanskega tiska, zlasti zadržal ob tržaškem vprašanju. Dejal je med drugim, da je za konferenco, ki jo je Jugoslavija predlagala, potrebna samo pripravljenost na pogajanja. Če do konference ne bo prišlo, odgovornost za to ne more pasti na Jugoslavijo. Jugoslovanska vlada zahteva potrebno razumevanje od zahodnih sil, ki so se zapletle v to vprašanje. Zlasti od ZDA pričakuje takšno ravnanje, ki bi bilo v skladu z nedavnimi izjavami ameriškega zunanjega ministra Dullesa, da ZDA ne bodo napravile iz

Washingtona mesto, iz katerega se diktirajo sklepi, da nov način življenja narekuje svobodno privolitev in da je svobodno združevanje edini dostojni način državnega in mednarodnega življenja.

Ob tej priložnosti je Popovič omenil tudi interese, ki jih ima Avstrija v Trstu. Dejal je, da potrebam tržaškega zaledja, kamor spada v širšem smislu tudi Avstrija, najbolj ustreza jugoslovanski predlog o internacionalizaciji mesta Trsta.

Na vprašanje novinarjev je Koča Popovič na kratko označil tudi smoter svojega bližnjega obiska v Avstriji. Dejal je, da bo vrnil prijateljski obisk, ki ga je napravil Jugoslaviji lani avstrijski minister za zunanje zadeve dr. Gruber. Pri tem je Popovič poudaril, da so dani vsi pogoji za nadaljnje sodelovanje, ki bo ustrezalo koristim obeh držav in sploh tega dela sveta.

TRST, mesto na slovenskem etničnem ozemlju

Ali se bodo na Zahodu spametovali?

Predsednik italijanske vlade je zagrozil Angliji in Ameriki, da bo odstopil, če ne bosta kmalu izvedli svoje sklepe o predaji Trsta in cone A Italiji. S to, resnega in odgovornega državnika nevedno grožnjo je Pella po eni strani pokazal, da vidi svoje gospodarje nekje v tujini, po drugi strani pa, da stoji na zelo šibkih nogah spričo nemogočih notranjih razmer v Italiji in da mu je na vsak način potreben vsaj nek uspeh v zunanjih politiki.

Vsled odločnega odpora Jugoslavije in pod pritiskom svetovnega javnega mnenja še ni prišlo do izvedbe samovoljnega anglo-ameriškega sklepa. Na zahodu so morda le uvideli, da so se zaleteli in iščejo sedaj izhod iz zagate. Ni sicer še gotovo, ali bo prišlo do konference petih držav, so pa tozadevno v teku diplomatski razgovori med Anglijo, Ameriko, Francijo, Jugoslavijo in Italijo.

Med zunanje politično debato v britanskem spodnjem domu minulo sredo je izjavil zunanji minister Eden, da britanska vlada sicer ni pripravljena umakniti sklep z dne 8. oktobra o predaji Trsta in cone A Italiji, da pa bo umaknitev zavazniških čet vsekakor nekaj časa trajala. Zahteval je konferenco petih, ki naj bi tržaški problem v naslednjih dveh mesecih rešila. Poslanec laburistične opozicije Noel Baker je očital vladama ZDA in Vel. Britanije, da sta se oprijeli tržaškega problema tako di-

goslovanske vojske ni vezan na umik italijanske vojske, marveč na preklic sklepa o izročitvi cone A Italiji. V ostalem pa je Pella hkrati s svojim hinavskim predlogom poslal še eno divizijo na jugoslovansko mejo.

Na velikih predvolilnih zborovanjih jugoslovanski državniiki nedvoumno poudarjajo, da je Jugoslavija za mirno reševanje tržaškega vprašanja, da pa ne bo dopustila, da bi kdor koli izvrševal enostranske sklepe v škodo jugoslovanskih interesov. Jugoslovanski državni podtajnik za zunanje zadeve dr. Bebler je poudaril, da je ključ za rešitev tržaškega vprašanja in za zmanjšanje sedanje napetosti v Rimu, a ne v Beogradu.

V Trstu je bilo zadnje dni več zborovanj, na katerih so člani Osvobodilne fronte protestirali proti prepovedi manifestacij, s katero general Winterton zabranjuje tržaškemu prebivalstvu, da bi javno pokazalo svoj odpor proti prihodu Italije. Ponekod je civilna policija aretirala več slovenskih mladincev, ki so v soglasju s prebivalstvom izobežali po svojih vaseh slovenske zastave ali pa vzklikali Jugoslaviji. Ker s tem niso zakrivali nič kaznivega, jih je moralo vojaško sodišče oprostiti.

V vasi Klodež v Beneški Sloveniji je italijanska policija aretirala Izidorja Predana, enega izmed voditeljev Demokratične fronte Slovencev v Italiji.

Za Pello neprijeten odmev

Na Južnem Tirolskem in v Avstriji žigosajo dvoličnost italijanske politike

Navidezno demokratična parola o plebiscitu, s katero je skušal italijanski ministrski predsednik prikriti pred svetom resnične namene italijanskega imperializma v odnosu do Jugoslavije, je imela zlasti na Južnem Tirolskem tak odmev, kot se ga v Rimu morda niso nadejali. Tisk južnih Tirolcev je pričel vedno bolj glasno postavljati vprašanje, zakaj ista Italija, ki bi sedaj rada s plebiscitom dobila Trst, ni hotela leta 1946 ničesar slišati o plebiscitu, ko ga je zahtevala avstrijska narodna manjšina na Južnem Tirolskem. Južni Tirolci so pričeli ostro žigosati dvoličnost italijanske politike in razgaljati njene metode pri raznarodovanju avstrijskega južnotirolskega prebivalstva.

V časopisu „Dolomiten“ je južnotirolski poslanec dr. Gugenberg obtožil italijanske oblasti, da ponarejajo in maličijo določbe pariške pogodbe, ki sta jo podpisala dr. Gruber in De Gasperi, glede priznavanja pravic in avtonomije avstrijske narodne manjšine v Italiji. Med drugim ni uveljavljena enakopravnost nemškega jezika, visoki funkcionarji in uradniki na Južnem Tirolskem ne znajo nemško, zdravniki in poštariji so Italijani, ki ne razumejo jezika južnotirolskega avstrijskega prebivalstva, pri-

padnikom avstrijske manjšine nočejo vrniti premoženja, ki jim je bilo odvzeto ali odkupljeno, ko sta Hitler in Mussolini preselila del južnih Tirolcev v Nemčijo itd. „Nevarnost je, da bodo vrgli pariško pogodbo med staro šaro“, je ugotovil člankar ter zaključil: „V Italiji so naklonjeni sistemom preteklosti, ko se problem manjšine ni priznaval. Taka politika je nevarno orožje, ki bi se lahko obrnilo proti tistemu, ki ga uporablja.“

Vz nemirjenost na Južnem Tirolskem dobiva v zadnjem času čedalje močnejši odmev tudi v Avstriji.

Oslanjajoč se na nedavno izjavo zunanjega ministra dr. Gruberja, da bo treba pozorno motriti upravo na Južnem Tirolskem, je te dni poslanec ljudske stranke prof. dr. Gschnitzer ožigosal italijansko politiko, ki skuša s stalnim naseljevanjem Italijanov na Južnem Tirolskem spremeniti narodnostni sestav te pokrajine. Dejal je, da je pariška pogodba pomajnkijiva že po svojem besedilu, še bolj pa po tem, kako se izvaja. Zlasti manjkajo določbe, ki bi zabranjevale italijansko naseljevanje, ki pa ga Italija na tihem pospešuje. Proti temu so potrebne učinkovite zaščitne mere za ohranitev narodnostnega stanja. Govoreč o

dvoličnosti italijanske politike je dr. Gschnitzer ugotovil, da sedanji šef italijanske vlade Pella zahteva za Trst plebiscit ne glede na to, da je Italija to pravico južnim Tirolcem vedno odrekala. Južnotirolski poslanci so v rimskem parlamentu spet postavili zahtevo po samoodločbi in Avstrija se ne bo nikoli odrekla dolžnosti, da se zastavi za južne Tirolce in za mednarodno priznana načela samoodločbe.

Tudi v članku, ki ga je objavil te dni dunajski uradni list „Wiener Zeitung“, je isti funkcionar ljudske stranke znova opozoril na dvolično igro italijanske vlade, ki zahteva plebiscit v Trstu, noče pa na Južnem Tirolskem. Člankar ugotavlja, da se je Italija svoječasno sicer tudi potegovala za načelo samoodločbe, čim pa je po prvi svetovni vojni dobila Julijsko krajino s Trstom in Južno Tirolsko, je nehala govoriti o tej pravici. Sedaj pa, ko se ji je posrečilo obdržati Južno Tirolsko, pa spet zahteva plebiscit v Trstu, kjer upa, da bi dobila večino. Obsojajoč takšno breznačelnost pripominja člankar, da načel v politiki ni mogoče nekaznovano prezirati.

Avstrijski protest ob 10-letnici moskovske deklaracije

Pred desetimi leti, 1. novembra 1943, so predsedniki vlad treh velesil Roosevelt, Churchill in Stalin v tako imenovani moskovski deklaraciji zagotovili, da bodo vzpostavili svobodno in neodvisno Avstrijo.

Te svojevrstne desetletnice se bo danes spomnil dunajski parlament, ki je predvčerajšnjim pričel z jesenskim zasedanjem. Z zunanje politično debato, ki jo bo danes začel zvezni kancler ing. Raab z izjavo vlade, naj bi bil svet opozorjen, da je treba moskovsko deklaracijo končno v polni meri izpolniti.

Zveza avstrijskih sindikatov pa je pozvala delavce in nameščence v vsej Avstriji, naj danes, dne 30. oktobra, ob 9. uri popoldne v znak protesta, da velesile niti po desetih letih še niso izpolnile svoje obljube, ustavijo delo za pet minut. V tem času bo govoril predsednik Zveze avstrijskih sindikatov Böhm preko vseh avstrijskih radio-postaj.

Obisk predstavnice slovenske pevske kulture — „Glasbene Matice“ iz Ljubljane

Mešani zbor „Glasbene Matice“, ki ji neoporečno gre sloves „matice“ slovenske glasbene umetnosti, nas je obiskal ob 60. obletnici svojega obstoja in priredil preteklo soboto in nedeljo koncerte v Celovcu, Borovljah in St. Jakobu v Rožu ter z njimi pokazal visoko umetniško raven slovenske pevske kulture tako našemu ljudstvu — svojim bratom — kakor tudi nemško govorečemu občinstvu, ki se je udeležilo teh prireditev.

Koncertu v Celovcu so prisostvovali tudi jugoslovanski konzul legacijski svetnik Vošnjak, deželni glavar Wedenig, kulturni referent pri koroški deželni vladi dvorni svetnik dr. Rudan in drugi predstavniki javnega in glasbenega življenja. V Borovljah se je vabilu na prireditev odzval tudi mestni župan, ravnatelj glavne šole Lang, v St. Jakobu v Rožu pa tamošnji župan Hafner.

Na svoji turneji je mešani zbor „Glasbene

Matice“ pod vodstvom profesorja Cirila Cvetka samo ponovno potrdil pred avstrijsko javnostjo upravičenost svojega slovesa in zapel na svojem programu pesmi, ki so po izvajanju brez dvoma dragulji pevske in glasbene umetnosti.

Ze po svojih prvih pesmih je zbor izzval navdušenje celovške publike, ki žal ni napolnila prostrane dvorane Delavske zbornice.

(Nadaljevanje na 4. strani)

31. oktobra 1953

je po vsem svetu

Dan štednje

Rojaki!

Naš denar spada v naše domače
Hranilnice in posojilnice

letantsko, da sedaj dejansko nastaja vojna nevarnost. Zahteval je, naj ostanejo britanske čete v Trstu, dokler se ne najde resnična in pravilna rešitev, ter omenil možnost predložiti vso zadevo Generalni skupščini OZN. Po izjavi govornika britanskega zunanjega ministrstva si baje britanska in francoska vlada prizadevata izkoristiti Pellov obisk v Parizu in Popovičev povratek iz New Yorka preko Pariza za možnost razgovora med obema državnikoma.

Medtem je italijanska vlada sporočila, da je pripravljena umakniti svoje čete z jugoslovanske meje, če je tudi Jugoslavija pripravljena to storiti. Ta predlog so v Beogradu upravičeno označili kot hinavstvo, saj je znano, da Jugoslavija ni poslala svojih čet v cono B zato, ker so Italijani že od avgusta dalje rožljali z orožjem, marveč je Jugoslavija podvzela te ukrepe šele takrat, ko so Angloameričani izjavili, da bodo cono A izročili Italiji. Zato umik ju-

Konec drugega procesa proti „Kleine Zeitung“:

Nizkoten poraz šovinistične gonje zoper mirno sožitje ljudstva na Koroškem

„Krvava meja“ — zgled časopisnega banditizma ■ Od „krvave meje“ — na „rižoto z mesom“ ■ Poročanje „Kleine Zeitung“ in „Volkszeitung“ o izidu procesa — ubožno spričevalo kleronacističnega poštenja

Kakor se naši bralci spominjajo, smo v predzadnji številki pod istim naslovom (glej „Slovenski Vestnik“ št. 49, petek, 16. oktobra t. l.) delno že poročali o poteku tretje razprave v okviru tožbe, ki jo je proti gnusnim lažem „Kleine Zeitung“ vložil lastnik hotela „Obir“ g. Jožef Wutte. Istočasno prosimo bralce, da nam oprostite, ker v prejšnji številki iz tehničnih vzrokov pričujočega podrobnejšega opisa nismo objavili, temveč ga objavljamo šele danes.

S to razpravo je, kakor smo že omenili, končan drugi proces v vrsti procesov proti „Kleine Zeitung“, ki je s članki pod naslovom »Krvava meja« nezaslišano obrekovala številne poštene koroške Slovence in ponosno partizansko borbo na smrt obsojenega slovenskega ljudstva proti hitlerjevski tiraniji.

Priče razkrinkujejo laži „Kleine Zeitung“

V predzadnji številki smo opisali častno in pošteno izpoved g. F. Stürmerja — nekdanjega narednika-računovodje nemške vojaške kompanije pri Klopinskem jezeru maja 1945 pred sodiščem. Povedali smo med drugim, da je g. Stürmer, sedaj stanujoč v Solnogradu, ki ga »Kleine Zeitung« v »Krvavi meji« imenično navaja kot tistega, ki je izročil Jožefu Wutteju blagajno kompanije v »zveste roke« (torej na čuvanje), dokazal, da je to od začetka do konca podla laž. Narednik Stürmer po njegovih izpovedih blagajne sploh ni imel v stavbi hotela »Obir«, kjer je stanoval, temveč v šolski zgradbi, kjer je imel pisarno. Pred odhodom kompanije maja 1945 iz Škocijana je izplačal vse obveznosti, tako, da je ostalo v blagajni le okoli 150 RM. In le ljudje z žalostno moralno okoli »Kleine Zeitung« so bili v stanju sestaviti zlobno, s sentimentalnostjo prežeto povestico, ki naj bi slovenskega človeka ob Klopinskem jezeru, ki ni zatajil svoje narodnosti, predstavila kot kradljivca in sleparja. Gre za pokvarjenost, preračunano tudi na okolnost, da si slovenski človek na Koroškem spričo gonje kleronacističnih skupin proti Slovencem ne bo upal poiskati pravice pred sodiščem. Zaradi tega takšnega početja ne moremo imenovati drugače kot časopisni banditizem!

Prav tako očitno ali še bolj nizkotno pa je propadel »dokaz« »Kleine Zeitung«, ki naj bi potrdil, da so partizani in z njimi Jožef Wutte ropali civilno prebivalstvo ob Klopinskem jezeru. Tožitelji naj bi si — razumljivo po pisanju »Kleine Zeitung« — nagrabili ogromne količine vojaškega blaga in kot »mogočnik« oz.

»oblastnež« oborožen vršil hišne preiskave pri prebivalcih Škocijana. Oglejmo si, kje je odkril proces nagrabljeno vojaško blago in kakšen »oblastnež« je bil tožitelj?

„Rižota z mesom“ kot rešilna bilka

Po izpovedi priče g. Stürmerja je bilo v stavbi hotela Jožefa Wutteja le neko pomožno a ne glavno skladišče, iz katerega je g. Stürmer porazdelil skoraj vse odhajajočemu vojaštvu, medtem ko so ostanke po njegovi izpovedi imeli priliko raznesti ljudje iz bližnje okolice. Podrobne in nedvoumne izjave bivšega narednika g. Stürmerja tako sodniku kot obema odvetnikoma so prepričale vse navzoče v neutemeljeno obrekovanje Jožefa Wutteja v »Krvavi meji«. Toda ko je to moral uvideti — v kolikor že prej ni vedel — zagovornik »Kleine Zeitung«, je le-ta hotel najti vsaj dlako v jajcu ali, boljše povedano, vso stvar je hotel zapeljati v slepo ulico, ki z obtožbo nima ničesar skupnega. Verjeli ali ne, toda preprosta resnica je, da je začel branilec »Kleine Zeitung« dr. Rittler trdovratno stavljati vprašanja priči g. Stürmerju če mu je znano: koliko vojaške »rižote z mesom« je ostalo v stavbi hotela »Obir«. Na vse kriplje si je pač ta »slavni« zagovornik prizadeval dokazati »nepojmljiv zločin«, da je pač morda tudi Wutte, ki je nedolgo pred odhodom nemške vojske prišel iz hitlerjevskega zapor — bil deležen kakšne porcije vojaške rižote. Priča g. Stürmer je lepo pojasnil, da je ob odhodu vojaštva rižota verjetno ostala, a da se danes razumljivo ne more več spomniti niti preostale količine, niti tega, koliko rižoto so raznesli ljudje, ko so videli, da vojaštvo odhaja. Toda »Reisfleisch« je zagovorniku »Kleine Zeitung« očitno prišel na srce kot rešilna bilka. Še je dr. Rittler silil v vprašanju v zvezi z rižoto v pričo g. Stürmerja tako, da mu je moral sodnik nekajkrat v ostrem tonu zabraniti smešno vprašanje, ki z obtožnico očitno ni imelo ničesar skupnega. Končno je le s težavo dr. Rittler opustil neslavni pozizus speljati »Krvavo mejo« na »rižoto z mesom«.

Preobrati so časi za grabež...

Na srečo pa tudi grabežljivcev, ki so ob zlomu nacistične vojske maja 1945 ob Klopinskem jezeru nizkotno plenili, ni bilo treba dolgo iskati. Navzočim sta se predstavila v obliki dveh glavnih prič »Kleine Zeitung«. S tem je bila resnična izpoved g. Stürmerja o ljudeh, ki so raznašali vojaško blago, nenavadno hitro in

prepričljivo potrjena. »Preobrati so časi za grabež« — je namreč začel podučevati priča »Kleine Zeitung« krojač Hojer takoj potem, ko je objasn timer, da je bil do maja 1945 zaposlen v vojaških krojaških delavnicah ob Klopinskem jezeru. Nepričakovana odkritosrčnost, pristnost in podrobnost tega preprostega človeka je nedvomno presenetila slehernega v sodni dvorani. Z besedo in gestami je začel prepričevati tako sodnika kot prisotne, da »mora biti pri preobratu človek hiter...«, kajti to mu je znano že iz časov prve svetovne vojne. Možak je lepo povedal, kako je jemal preostalo vojaško blago, kako se mu je še in še mudilo v skladišču in kako je mimogrede delil še drugim. Na vprašanje sodnika, po čigavem ukazu je to delal, je odvrnil kratko, jedrnat in samozavestno: »Po lastnem ukazu!« Težko je bilo zabeležiti vse njegove besede, kajti navzoči so se morali tej — kakor smo že omenili — nepričakovani iskreni izpovedi čestokrat glasno nasmejati. Kako se tudi ne bi? Saj je priča »Kleine Zeitung« krojač Hojer v svoji preprosti zgovornosti a z namenom, da bi prepričal sodnika in navzoče o upravičenosti njegovega početja po magazinih, med drugim opisoval tudi »tisto fino milo, riž in druge vojaške rekvizite«... zaradi katerih se po njegovem mnenju izplača biti »hiter...«. Med drugim je izpovedal tudi, da je za enega izmed svojih znancev »shranil« šivalni stroj — seveda tudi vojaško lastnino —, dokler ta »ubogi hudič«, kakor ga je imenoval Hojer, čez nekaj tednov ni prišel ponj. Toda celo ta človek, ki ima, kakor je videti, o zadržanju v preobratniških časih dokaj nezavidno mišljenje, je odločno odgovoril, da tako kakor piše v »Kleine Zeitung« on ni izjavil. Na sodnikovo vprašanje, če se v razpravni dvorani nahaja dopisnik, ki ga je obiskal, se je Hojer obrnil in kakor je prej z rokami dokazoval, je tudi tokrat s prstom pokazal na pri oknu sedečega mladeniča, ki se je pri tem ironično smehljaj. Erich Repar, kakor se piše ta dopisnik »Kleine Zeitung«, si je izgleda našel gospodarja, ki mu po moralnih kvalitetah odgovarja.

Priča, ki je že med nacizmom pričala proti Jožefu Wutteju

Pri izpovedih druge priče »Kleine Zeitung«, gostilničarja Jožefa Rabla iz Škocijana se tokrat ne bi predolgo zadržali. Saj smo že zadnjič opisali, da je najprej izjavil sodniku, da Jožefu Wutteju ni sovražna, kar pa je nadaljnji potek njegovega pričevanja povsem opovrgel. Iz Jožefa Rabla — priče, ki po lastnem pri-

znanju maja 1945 sploh ni živel ob Klopinskem jezeru — je kipelo očitno sovražstvo. Naravnost zardeval je pri vztrajnem ponavljanju: »Wutte je bil mogočnež, to so mi povedali drugi...« Vendar pa je priča »Kleine Zeitung« moral priznati, da je za časa Hitlerja pričal pred radijske postaje, zaradi česar je bil Wutte tudi zaprt. Priča Rabl v zadregi seveda ni pozbil izveči nekih papirjev, ki naj bi potrdili, da je bil Wutte »panslavistično« usmerjen in predvsem simpatizer Osvoobodilne Fronte. Trditev pa, da je bil Wutte maja 1945 »mogočnik« naj bi okrepila izjava, da je bil Wuttejev sin »vendar angleški tolmač«. V svoji nemoči se je začel Rabl sklicevati na svojo ženo, češ, da bi ona sigurno vedela več povedati, ker da je bil Wutte, po pripovedovanju njegove žene, nekoč v družbi partizanov ko so le-ti pregledali njegovo stanovanje. Na vprašanje sodnika, če so stanovanje preiskali, pa je Rabl moral priznati, da so sobe samo pogledali. Predlog branilca »Kleine Zeitung«, da se naj zasliši tudi Rablova žena, je sodnik odbil v očiglednem pričevanju, da želi branilec »Kleine Zeitung« razpravo le zavleči z nepomembnimi pričami.

Zaplenjena kino-aparatura

Zanimive, pred vsem pa karakteristične so bile izjave tretje priče »Kleine Zeitung« Jožefine Roscher, živeče pri Doberli vesi. Kakor smo že v prvem opisu razprave omenili, je le-ta povedala, da so v njeno hišo maja 1945 leta prišli partizani, s katerimi je bil tudi Jožef Wutte. Prvotno je izjavila, da so ji partizani odvzeli vojaško blago in to: perilo, kino-aparaturu in radio. Za radio je trdila, da ji ga je pustil SS-führer v nadomestilo, ker ni plačal stanovanja... Tu ji je odvetnik »Kleine Zeitung« nekaj krat postavil izrecno sugestivno vprašanje in sicer: »Ali je bilo med vojaškim perilom, ki so ga odvzeli partizani tudi kaj vašega perila?« Po tem prigovoru odvetnika je priča Jožefina Roscher z vidno negotovostjo odgovorila, da je bilo med vojaškim perilom tudi »nekaj« njenega... Poudariti pa treba, da sta njen pomislek in zadrega pred to izjavo vplivala skrajno nepričljivo. — Priznanje, da je imela v stanovanju vojaško perilo, radio, pred vsem pa kino-aparaturu, vsekakor potrjuje, da se je ob preobratu maja 1945 tudi njej »mudilo«. Kako bi ji sicer »brezsrčni« partizani mogli najti in odvzeti kino-aparaturu, ki je vsaki gospodinji na vasi toliko potrebna... Mar ne? Na sodnikovo oziroma odvetnikovo

(Nadaljevanje na 8. strani)

Razvoj koroškega gospodarstva v luči statistike

Kar tiče živine ugotavlja poročilo, da je število konj v letu 1952 padlo za 1.128 komadov, kar je brez dvoma posledica naraščajoče motorizacije kmetijstva. Navzlic temu padcu števila konj pa je na Koroškem njihovo število bilo 3.12.52 še vedno za 963 višje kot v povprečju 1939 — 1949. Število goveje živine se je povečalo za 1,5 % pri čemer je značilno, da je bil porast najvišji pri molznicah. Prašiči so dosegli skupno število 222.468 komadov, kar je le še za 12.500 komadov manj od predvojnega števila. Pri tem se je seveda pokazalo, da bo kmetijstvo z dosedaj običajnim zimskim pitanjem povzročilo v zimskem in spomladanskem času (ko ni tujkega prometa) padce cen, kakor jih je doživelo v letošnjem prvem polletju. Z letošnjim letom nastaja potreba po prehodu na tako pitanje, da bodo pitani prašiči na razpolago v mesecih junij — september, ko vsled tujkega prometa povpraševanje za ca. 100 kg težkimi pitanci močno naraste.

Na splošno pa bi se pridružili mnenju, ki je izrečeno tudi v poročilu, da je spričo nastalih polomij tako pri prodaji prašičev, kakor tudi goveje živine nujno potrebno pri popisu ali štetju živine navesti pravo število živali, ker le to omogoča, da se pravočasno lahko poskrbi za tržišča in da ostane cena skozi celo leto kolikoroliko izenačena.

Število živine po okrajih, ki zajemajo slovensko ozemlje, pa je značalo

	3. 12. 1951	3. 12. 1952	
VELIKOVEC			
prašičev	32.952	34.445	+ 1.493
goveje živine	20.227	21.049	+ 822
od tega krav	10.368	10.928	+ 560
konj	4.133	4.278	+ 145
CELOVEC			
prašičev	24.697	26.113	+ 1.416
goveje živine	20.545	20.040	— 505
od tega krav	10.430	10.519	+ 89
konj	4.273	4.027	— 246
BELJAK			
prašičev	23.393	25.426	+ 2.033
goveje živine	20.756	20.652	— 104
od tega krav	10.363	10.294	— 69
konj	4.038	3.896	— 142

V lesnem gospodarstvu vidimo, da se je v prvem polletju 1953 nasproti prvima polletjema 1951 in 1952 posekalo za prodajo več hlodovine listavcev in manj hlodovine iglavcev; za drva, ki so bila prodana, pa se je posekalo 22.882 pr. m., kar je za 4.024 manj od I. polletja 1952 in za 3.351 manj od I. polletja 1951. Skupno (hlodovine in drv) se je na Koroškem za prodajo posekalo v I. polletju 1953 460.191 m³ nasproti 488.202 m³ v I. polletju 1952 in 584.972 m³ v I. polletju

1951. Leta 1952 je bilo skupno posekanega 1.628.425 m³ ali 3.73 m³ po ha, torej še vedno več, kot je povprečni letni prirastek na ha-površine.

Proizvodnja in potrošnja električnega toka

Do pretekle zime je proizvodnja električnega toka toliko napredovala, da je lahko odpadla v zadnjih zimah običajna omejitev potrošnje električnega toka. Po drugi strani pa je industrija vsled omejevanja proizvodnje porabila tako v pretekli zimi, kakor tudi v prvem polletju manj električne energije, kakor povprečno v zadnjih letih. Da se je vendar porabilo na Koroškem več električne energije sledi iz tega, da so koroške elektrarne letos prvič skozi celo zimo zalagale tovarno aluminija v Ranshofnu. Vsled zmanjšanja domače potrošnje je narasel eksport električne energije, ki se še večja zaradi povečanja njene proizvodnje. Proizvodnja električne energije v I. polletju 1953 kaže v primerjavi s I. polletjem 1952 naslednjo sliko:

proizvodnja v milijonih KW-ur	1952	1953
ob tekočih vodah	1.620.09	1.526.49
iz zbirališč	824.71	951.61
kalorična	574.00	647.46
Skupna proizvodnja	3.018.76	3.183.56

	1952	1953
potrošnja	2.548.41	2.638.23
izvoz	469.92	554.60
uvoz	41.17	51.87

Koroška proizvodnja električne energije je v I. polletju znašala 425.23 mil. KW-ur. Od tega izvira 53.2% iz proizvodnje ob tekočih vodah, 38.2% iz kalorične proizvodnje ter 8.6% iz zbirališč. Nasproti I. polletju 1952 se je proizvodnja povečala za 132.5 mil. KW-ur. Porast se nanaša predvsem na kalorično proizvodnjo. Poleg lastne proizvodnje dobiva Koroška iz Jugoslavije še okoli 30 mil. KW-ur električne energije; 309.7 mil. KW-ur ali 72.8 % pa je odda na avstrijsko omrežje električne energije oz. za njen izvoz.

Razdelitev domače potrošnje električne energije bo mogoče podati šele ob koncu leta.

Vsled letošnjega „energijskega posojila“, ki bo omogočilo nadaljnjo izgradnjo elektrarn, je pričakovati, da se bo ta panoga proizvodnje še povečala. Kakor navaja poročilo, se bodo „energijska posojila“ po potrebi še ponavljala; vzroka za to sta dva: prvič navaditi ljudstvo k produktivni štednji, drugič pa izkoristiti ta vir naravnih bogastev za izvoz kot protiutež zmanjšanju možnosti izvoza na drugih področjih.

Ta razvoj, ki postaja z letošnjim letom vse bolj očiten, kaže, da se predelava vodne energije v električno izoblikuje v vse bolj važen faktor koroškega gospodarstva.

(Se nadaljuje)

Izbor odlomkov iz knjige VLADIMIR DEDIJER: JOSIP BROZ TITO

11. nadaljevanje

BREZ POMOČI • ZMAGA

Tako so v Moskvi izvedeli za sklepe AVNOJ, posebno še za odvzem zakonitosti kraljevski begunski vladi in o prepovedi vrnitve kralju Petru šele, ko so bili že sprejeti, se pravi, iz brzojavke CK KPJ z dne 30. novembra 1943. Prva reakcija v Moskvi je bila strašna: Radijski postaji »Svobodna Jugoslavija« je bilo ukazano, da ne sme objaviti resolucije o prepovedi vrnitve kralja Petra v Jugoslavijo, še več, jugoslovanskega predstavnika v Moskvi Veljka Vlahovića so posvarili in dali vse njegove oddaje za »Svobodno Jugoslavijo« v moskovskem radiu pod cenzuro. Manuilski mu je sporočil Stalinovo naročilo:

»Hajjajin* je strašno hud. Smatra, da je to udarec z nožem v hrbet ZSSR in sklepom v Teheranu.«

Akademijski slikar France Mihelič: JAJCE

Ta Stalinova reakcija je Jugoslovane presenetila. Tedaj jim ni bila jasna. Značilno je bilo le, da je Stalin še konec leta 1942, ko je prvič zasedal AVNOJ, bil proti ustanovitvi Nacionalnega komiteja. Ne ustanoviti Nacionalnega komiteja, ne dati ljudskim množicam v Jugoslaviji jasne perspektive, za kaj se bore, perspektive boja za novo Jugoslavijo, ki bo povsem različna od stare Jugoslavije pod vladarsko rodovino Karadjordjevičev, vse to je pomenilo odreči se vsemu, kar je bilo doseženo v dveh letih in pol. To bi pomenilo konec jugoslovanske revolucije. Ta Stalinov korak je postal jugoslovonom popolnoma jasen šele pozneje. V Jajcu je bilo razglašeno in ustvarjeno načelo »Jugoslavija Jugoslovonom«, ne pa interesno območje te ali one velesile!

(Ugled narodnoosvobodilnega gibanja se je v zaveznikih državah močno dvigal. Prispele so vojne misije, pa tudi jugoslovanske vojne misije so odšle v London in Washington ter v Moskvo.)

Drvar

Bližalo se je poletje 1944. Začetek druge fronte je bil v ozračju. Na vzhodu so se Hitlerjeve divizije naglo umikale. V Italiji je končno padel Cassino in zavezniki so stale pred Rimom. V Jugoslaviji je narasla Narodnoosvobodilna vojska na deset korpusov in veliko število odredov. Nemško vrhovno poveljstvo je zato sklenilo, da še enkrat poskusi preprečiti razvoj borbe v Jugoslaviji. Vse je bilo pripravljeno za napad na sedež Vrhovne komande v Drvarju v zahodni Bosni.

Nemško poveljstvo je imenovalo to operacijo »Rösselsprung« (skok konja na šahovski deski). V povelju je bil postavljen naslednji smoter operacije: »Generalna komanda Petnajstega gorskega armadnega korpusa z močnimi motoriziranimi sestavami, z deli Sedme SS gorske divizije in SS padalskim lovskim bataljonom bo prodirala s številnimi borbenimi skupinami koncentrično na področje Petrovac-Drvar, razbila rdeče sile in zasedla središče rdečega vodstva. Padalski lovski bataljon ima pri tem nalogo, da ob zori odskoči in razbije so-

V tej operaciji so uporabili Nemci naslednje enote: dele 7. SS-divizije, dele 718. divizije, dele 373. divizije, 92. motorizirani polk, 1. polk »Brandenburg«, 4. polk »Brandenburg«, 500. SS okrepljeni padalski bataljon in 202. motorizirani bataljon.

Za dan napada so določili Nemci 25. maj, Titov rojstni dan. Nekaj dni pred tem so krožila nad Drvarjem nemška izvidniška letala in delala posnetke.

Tito je stanoval v mali, iz desk zgrajeni hiši, ob vhodu v podzemsko jamo nad Drvarjem. Skozi jamo je tekkel potoček, ki pa je v tem letnem času čisto presahnil. 25. maja zjutraj so začeli Nemci ob rani zori strahovito bombardirati mesto in okolico. Ko so bombniki odleteli, so se prikazali veliki nosilci »Junkersi«, iz njihove notranjosti pa so začeli skakati padalci. Potem so priletela druga letala, ki so vlekle jadralna letala z novimi četami, s streljivom, z mitraljezi in minometalci.

V mestu ni bilo takrat nobenih partizanskih enot. Sovjetska in angleška misija sta bili v vaseh izven Drvarja in jima ni grozila nikakšna neposredna nevarnost. Odpor v mestu so Nemci naglo zadušili. Okrožni komite SKOJ šestih ljudi je bil obkolen v splotju v sredini mesta. Člani komiteja so odbili vse nemške ponudbe za predajo, borili so se do zadnjega strela, in še vračali nemške granate, ki so jih metali skozi okna. Tako so se bili, dokler niso vsi padli.

Kakih deset Nemcev se je takoj napotilo proti vhodu v jamo, v kateri sta bila od začetka bombardiranja Tito in Kardelj. Nemci so precej začeli streljati v jamo, da nihče ni mogel iz nje. Kurir Vrhovnega štaba je stopil ven, da bi pogledal, kako se premikajo Nemci, pa je bil zadet v glavo in padel poleg Tita. Nemci so se votlini bolj in bolj bližali.

Tovariš Tito in Kardelj sta tedaj po vrvi splezala skozi odprtino v jami, po kateri je navadno padala voda, ter prišla na planoto, kjer je bil Aleksander Ranković in streljal od tam z nekaterimi partizani na Nemce, ki jih tako držal proč od jame. Tito in Kardelj sta se rešila iz jame šele okrog enajstih dopoldne. Vtem je dospela s položaja partizanska brigada in začela stiskati obroč okoli nemških padalcev. V mestu so Nemci počenjali strahovite zločine. Streljali so ženske, otroke in vse, kar so našli živega.

Nemški napad je bil kaj slabo zasnovan. Če bi bili vrgli padalce na planoto nad jamo, bi se Tito dosti teže izvelel.

Nemcem se njihov napad ni posrečil. Vrhovni štab je rešil svoj arhiv in radijsko postajo. Nemci so našli samo novo Titovo uniformo, pa še to ne na sedežu štaba, marveč pri krojaču, in par škornjev. To so kasneje prenesli na Dunaj in kazali na neki razstavi. Nemški padalski bataljon je imel velikanske izgube in je bil popolnoma stisnjen na pokopališču pri Drvarju, drugo jutro pa so navsezgodaj prišle močne nemške tankovske sile in rešile ta ostanek.

Kaj je mislil o Titu Himmler

Kaj so mislili o tovarišu Titu v vodilnih nacističnih krogih, se vidi najbolje iz govora Himmlerja, ki je dne 21. septembra 1944 v Jägerhöhe govoril neki skupini nemških višjih oficirjev. Dejal je:

»Hočem vam navesti še en primer žilavosti, žilavost maršala Tita. Reči moram, da je to star komunist, ta Herr Josip Broz, da je odločen. Žal je naš nasprotnik. Ta je res zaslužil naslov maršala. Ko pa ga primemo, končamo z njim takoj, o tem bodite prepričani. Naš sovražnik je, ampak jaz bi hotel imeti ducat Titov v Nemčiji, mož, ki bi bili voditelji ter bi imeli tako odločnost in tako krepke živce, da se nikdar ne vdajo, pa če so tudi popolnoma obkoljeni. Ta človek z ničemer ne razpolaga, absolutno z ničemer. Je med Rusi, Angleži in Amerikanci, pa se upa briti norce iz njih in na najsmehnejši način poniževati Angleže in Amerikance. To je človek Moskve. Od tam so mu poslali orožje. Vsakokrat je bil obkolen, pa se mu je vsakokrat posrečilo, da se je prebil. Nikdar ni kapituliral. Mi vemo bolje kot kdo drugi, kakšne težave nam dela na srbskohrvatskem prostoru, to pa le zato, ker se tako trdovratno bori. Bataljone se upa imenovati brigade,

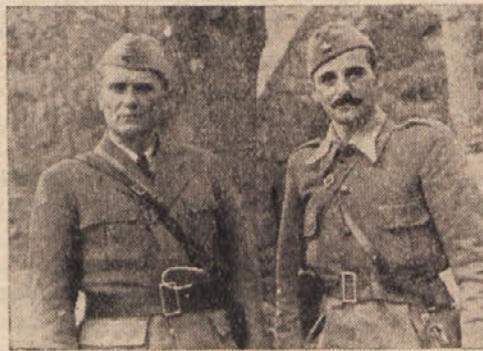
TITO V JAJCU 1943. LETA S PSOM LUKSOM

mi pa mu takoj nasedemo. Brigada? Bog varuj! Togi vojaški možgani začno kar precej misliti na enote šest do osem tisoč mož. V resnici pa je tisoč v tropo zbranih potepinov, kar je na mah postalo brigada. In tako razbijamo in drobimo te divizije in korpuse, ta človek pa venomer postavlja nove. To napravi lahko le zato, ker je brezkompromisen in žilav vojak, ker je trdovraten poveljnik.«

(O napadu na Drvar je tedaj pisal ves svetovni tisk. Tedaj se je vrhovni štab preselil tudi na bolj varno mesto, na otok Vis, odkoder so tudi zveze z Zavezniki bile lažje.)

Pred vrati zmage

Kmalu potem, ko sta se Nacionalni komite in Vrhovni štab preselila na Vis, se je začela akcija za sestavo skupne vlade Nacionalnega komiteja in jugoslovanske kraljevske vlade. Ti-

TITO IN KOČA POPOVIĆ 1943. LETA V JAJCU

to je prejel od Churchilla brzojavko, da pride na Vis dr. Ivan Šubašić kot pooblaščenec kralja Petra. Značilno je, da so tudi Sovjeti pristali na to akcijo. V Jugoslaviji so že takrat nekaj slišali o sporazumu med ZSSR in Veliko Britanijo, po kateri naj bi se Jugoslavija delila na interesne sfere, vendar pa te stvari niso imele takrat za resno, oziroma so mislili, da je Stalinovo maslo.

Dr. Ivan Šubašić je prišel na Vis, kjer so ga sprejeli z vsemi častmi. Z njim je bil tudi Ralph Stevenson, veleposlanik pri emigrantski vladi.

Šubašić je prinesel predlog, naj Nacionalni komite preneha s svojim delovanjem, to je, da se spoji s kraljevsko begunsko vlado. Kardelj je ta predlog takoj odklonil, predložil pa je, naj vstopita dva pomembna člana narodnoosvobodilnega gibanja v Šubašićevo vlado, pa le kot osebi, ne pa v imenu Nacionalnega komiteja, čeprav z njegovo vednostjo.

Tuje kritike o tej knjigi

THE TRIBUNE, 13. februarja 1953 — Jennie Lee

Ko sem bila pred dvema letoma v Jugoslaviji, sem odkrila drugo potezo, ki je osnovne važnosti za vso jugoslovansko zgodbo.

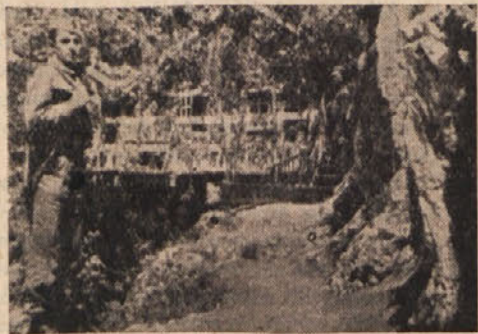
Ne moreš se seznaniti z Džilasom, Kardeljem ali tučatom drugih vodilnih mož in žena, ki obkrožajo Tita, ne da bi te pretresla njihova notranja resnost. To nikakor niso kakšni hribovci, ki so slučajno prišli na oblast ali pa medvojni voditelji, ki jim manjka izurjenosti za popolnoma drugačne mirovne probleme.

Tita obkrožajo osebnosti, ne nalepki. V tem je notranje jedro njegove moči. Za Jugoslavijo ni nevarnosti, da bi se pogreznila v noč trinoštva. Skupina tovarišev, vdanah drug drugemu in uživajočih medsebojnih diskusijah, duhovnih, raznovrstnih ljudi, se trudi, da bi povedla svojo deželo iz toge vojne diktature v decentralizirano obliko demokratskega socializma.

Le-to je za mnoge izmed nas njihova največja zasluga. Ruska revolucija je brezupno zablodila. V svetu prestrašenih velikih držav si utira neustrašena majhna država svojo samostojno pot.

Ne smemo misliti, da Anglija in še v večji meri Amerika ne skušata izvajati znatnega diplomatskega pritiska na Jugoslavijo. Njihova porušena, industrijsko zaostala dežela, ki je zadnji dve leti zla sreča spremljala njeno žetev, nujno potrebuje pomoči z Zahoda.

Toda pomoč jim je treba nuditi po dostojnih pogojih. Vsaj tega bi nas bil moral naučiti spor med Stalinom in Titom.

TITOV ŠTAB V DRVARJU

vražnikove vodilne štabe ter jih za delj časa onesposobi za boj.«

* Hajjajin = gospodar; tako so imenovali Stalina v internih kremelskih krogih.

Železarna v Guštanju

največji železarski in jeklarski obrat na slovenskih koroških tleh

(Nadaljevanje s 1. strani)

Med prvo svetovno vojno je morala guštanska tovarna delati za vojaške potrebe. Vlivali so večidel granatno in šrapnelno jeklo.

Po končani vojni je bil svetovni trg založen in Guštanj je le s težavo še prodal kaj v Indijo, Združene države Amerike ali na Kitajsko. Moral je preusmeriti proizvodnjo za domači trg. Leta 1925 so postavili tovarno podkev in leta 1926 tovarno vzmeti. Število delavcev je pred drugo svetovno vojno nihalo med 500 in 300. V zadnjem predvojnem letu 1940. so v Guštanju delali vozne osi, konjske podkve, vzmeti za avtomobile in vagone, valjano jeklo, krogle za mline, kovano jeklo, jeklene litine, lito in valjano železo ter pudlano jeklo. Dandanes pa proizvajajo razen našete produkcije še odlitke za letalsko in avtomobilsko industrijo, za strojogradnjo, brodogradnjo, za industrijo parnih kotlov, vagono industrijo i. dr. Potem odkovke za ladijske osi, kolenčaste osi, osi za lokomotive in vagone, pnevmatsko orodje, industrijske nože za lesno, papirno, tekstilno, tobačno in kovinsko industrijo. Dalje izdelujejo krožne žage in segmente za hladno rezanje metala, kolesne dvojice za vagone, stiskalnice za preizkušanje betona i. pd.

Največji pomen današnje ravenske jeklarne pa predstavljajo nove kvalitete kakor legirano konstrukcijsko jeklo za poboljšanje in cementiranje, jeklo za ventile, vzmetno jeklo, jeklo za kroglične ležaje, legirano orodno jeklo vseh vrst, visoko legirano orodno jeklo za utope, brzorezno jeklo in, kar je dalo Ravnem v zadnji vojni poseben sloves: specialna jekla, ki so odporna proti obrabi, proti žganju in rjavenju, so toplotno odporna, ter z visokim električnim uporom.

Jasno je, da taka vsestranska proizvodnja ne bi bila mogoča v starih obratih; zato je bilo treba od 1945. leta dalje zidati in zidati. Ravne so kraj, ki ga novi čas dobesedno razganja. Razganja tovarno, pa tudi srednjeveški trg, ki iz leta v leto, iz dneva v dan spreminja svojo podobo. Ker ni ravnine, leze v hrib in se širi vzdolž številnih dolin in jarkov, ki se stekajo v guštanskem kotlu.

Uršlji sejem v Celovcu

Bilo je bolj čmerikavo jesensko vreme, nizki oblaki so se vlačili in od časa do časa je nekoliko škropilo minuli ponedeljek, ko je bil na Novem trgu, skozi Poštno ulico in še na Benediktinskem trgu tradicionalni Uršlji jesenski sejem v Celovcu. Kljub temu so kramarji postavili množico stojnic in razložili v ponudbo najrazličnejše in zares kupe blaga, potrebnega in nepotrebnega. Ko se bliža zima je umevno, da si morajo ljudje oskrbeti marsikaj, predvsem potrebno zimsko obleko, čevlje, perilo in še to in ono za dom, delavnico in lesto. Na sejmu je izbira velika, marsikaj je cenejše, čeprav morda kakovost blaga ni prvovrstna.

Obiskovalcev sejma iz mesta in podeželja se je natrpalo na Novi trg in stranske ulice na gosto. Potruditi si se moral, če si se hotel preiniti s kupno množico. Oblegali so stojnice in kakor si lahko opazil tudi nekoliko kupovali. Pri mnogih pa je zaradi visokega datuma ostala marsikaka želja neizpolnjena. In takih obiskovalcev sejma je bila večina, ki so si razložene predmete le ogledovali in se zanimali za cene, toda jim finančno stanje ni dopuščalo, da bi si zaželeli tudi nabaviti. Vendar je množična udeležba nekoliko izenačila kupno moč ter so prodajalci le napravili dobiček.

V ostalem je sejem nudil običajno sliko poleg nekaterih „šlagerjev“, ki so pritegnili dosti radovednežev, ko so kramarji od zjutraj do večera na vse grlo kričali in hvalili svoje čudotvorne novosti, ki na prav svojevrsten način odpravljajo različne nedostatke, čistijo madeže, krpajo nogavice brez igle, odstranjujejo krčve žile in kurja očesa in podobno. Gore sladkarij in klade turškega medu so privlačevale posebno mladež, pa tudi odrasli so se posladkali s temi dobrotami.

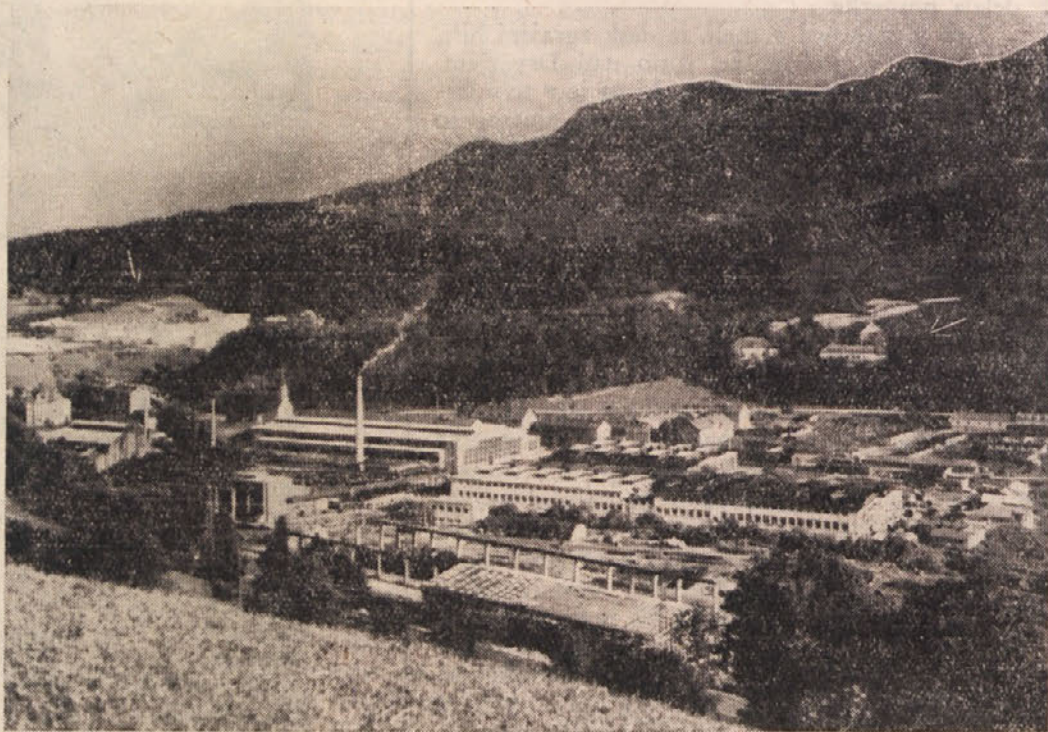
Tudi na tem sejmu, kakor sploh ob tržnih dnevih v Celovcu, si lahko med množico na vsak korak slišal slovensko govorico iz naših dolin, kar znova govori, da je tržno-poslovanje v Celovcu močno povezano s slovensko govorico zaledenja.

Ko so se obiskovalci sejma z večernimi vlakmi in avtobusi odpeljali in so kramarji pospravili svoje stvari, je nastala na celovških ulicah v vlažnem jesenskem večeru spet navadna dolgočasna praznoba.

Med novimi povojnimi proizvodnimi objekti izstopajo v prvi vrsti težka kovačnica s 600 tonsko stiskalnico, nova jeklarna z 10 tonsko SM-pečjo in 4 tonsko elektro-pečjo ter z visokofrekvenčnimi pečmi, energetska naprava, kjer je montiranih 5 generatorjev, 2 parna kotla in 2 kompresorja ter razna skladišča in žerjavne proge.

Število delavcev se je povečalo za trikrat po stanju pred vojno. Tedaj je delalo okrog 450 delavcev na Ravnah. Danes jih dela okrog

Ravnah nikdar ne bila dvignila tako sijajno, ako bi bila tovarna še danes v rokah kake delniške družbe ali celo kakega trebušnega gospodarja, ki bi se okoriščal z žulji fužinarjev in nalagal mastne bankovce kje v Švici ali jih zapravljal v Monte Carlu. Tovarna je danes last delavcev. Le-ti določajo sami norme za delo, določajo sporazumno na sestankih mezde in plače, sklepajo sami o tem, kaj bodo proizvajali ta in ta mesec, določajo sami, kaj bo treba podreti, ker ne odgovarja

Ravne na Koroškem (Guštanj), z novim naseljem in novo gimnazijo na Čečovju

1800, a novo ustanovljena industrijska šola da letno okrog 60 absolventov — kvalificiranih delavcev.

Pred zadnjo vojno kaže statistika socialnega stanja dve stanovanji s kopalnico, danes je 210 takih stanovanj. Letos jih bo dozidanih še 36, prihodnje leto spet toliko, a leta 1955 mora priti vsak poročen delavec v svoje udobno stanovanje. Za samce pa so Ravne sezidale 3 domove z 250 posteljami.

Brez dvoma bi se stanovanjska kultura na

hitri in moderni proizvodnji in kaj bo treba dozidati.

Da je takemu kraju, ki šteje z bližnjo okolico vred že blizu 6000 ljudi kulturna ustanova — ravenska gimnazija — potrebna kakor kruh v mizi, bo vsakomur razumljivo. Močna gospodarska osnova, ki jo predstavlja tovarna na Ravnah, jo opravičuje in zahteva obenem. Kje bo jemalo tako moderno podjetje kvalificirane delavce, tehnike in inženirje, ako jih ne bo dajala gimnazija? Okrog 20 inženirjev je zapo-

Obisk predstavnice slovenske pevske kulture — „Glasbene Matice“ iz Ljubljane

(Nadaljevanje in konec)

Prvi del koncerta je vseboval večinoma umetniške pesmi, med katerimi so prve jasno izražale novi duh, ki je zajel slovensko glasbeno kulturo po osvoboditvi v novi, samostojni ljudski državi.

„V nove zarje“ po besedilu Zorina in „Slovenska pesem“ partizanskega pesnika Kajuha odražata jasno novo pot, ki jo je odločno in z neomahljivo samozavestjo nastopil slovenski človek po prerojenju v težkem osvobodilnem boju. Prvo je uglasbil profesor C. Cvetko, drugo pa je skomponiral tržaški skladatelj Ubald Vrabec, ki je dal novi slovenski kulturi že mnogo dragocenih skladb in spada v vrsto slovenskih skladateljev, ki so se v svojem delu tesno oprijeli današnje slovenske stvarnosti in utirajo slovenski glasbeni kulturi pot „v nove zarje“.

Lepim umetnim pesmim slovenskega komponista Emila Adamiča so prislunile dvorane v globokem molku, ki je le počasi, a zato tembolj hrumno izvalil navdušeni aplavz. — Tako romanca Simona Jenka „V snegu“ in Resmanova „Fantu“ ter Aleksandrova „Petnajst let“ kakor tudi Golarjevi „Mlad junak“ in „Konja jezdi Turek Hasan aga“, pa tudi „Ciganska posmehulja“, ki je vse po narodnih motivih do skrajnih umetniških odtenkov mojstrsko obdelala roka umetnika.

Kot zadnja pesem je zaključila prvi del sporeda pesem „Bolest kovač“ Antona Lajovica, ki jo poznamo že od turnee mladega akademskega pevskega zbora in odraža vso umetniško rahločutno dušo skladatelja, ki je dal slovenskemu narodu najgloblje občutene pesmi. Pesem, mojstrsko zapeta, je žela na vseh predstavah viharno navdušeni aplavz.

Drugi del sporeda so izpolnili ženski zbori s pesmima Janka Ravnika, rektorja Akademije za glasbo v Ljubljani „Zimska pesem“ in „Kmetiška“. Ob spremljavi klavirja, ki sta ga štiroročno igrala avtor in pianistka Nada Verbičeva, sta napravili pesmi globok vtis na vse poslušalce, ki so se zahvaljevali z dolgo- trajnimi ovacijami.

Redek užitek so bili samospevi solo pevke Elze Karlovčeve, operne pevke slovenskega Narodnega gledališča, ki jo že poznamo od letošnjega gostovanja ljubljanske Opere iz „Rusalka“ in „Gorenjskega Slavčka“. Njen nizki, vendar zveneče polni glas je pritegnil posluš vsega občinstva in mu dal slutiti in uživati lepoto slovenske melodije v pesmih „Žanjica“ (Josipa Pavčiča), „Bujni vetrovi v polju“ (Antona Lajovica), „Vino pije četvorica“ (Krstje Odaka) ter „Pri farni cerkvi“ v priredbi Janka Ravnika, ki je spremljal pesmi na klavirju s čutečnostjo rahločutnega umetnika. Vsaka posamezna pesem je bila v burnem aplavzu nagajena z iskreno in pristrano hvaležnostjo občinstva, ki je le redko deležno takih umetniških doživetij.

V zadnjem delu sporeda je spet zapel mešani zbor. Pričرال nam je slovenski jug v pesmih Jakova Gotovca „Jadovanka za teletom“ in „Smiješno čudo“ ter v treh sremskih narodnih pesmih Fr. Dugana ml., ki so odmevale iz grl mogočnega zbora v tisti pristni in tipični melodičnosti in tistem karakterističnem ritmu, ki jo poznajo samo naši južni bratje. Najbolj mogočno in slovesno pa je brez dvoma zadelo po težki „III. rapsodiji“ Krste Odaka makedonska narodna „Bolen mi leži“ v priredbi Rada Simonitija in spojila v širokih akordih tiho bolest in junaško trpljenje v globoko, naravnost pretresljivo odo.

Na to pa so zapeli koroške narodne „Dobro večer ljuba dakle“ (Ubald Vrabec), „Gor na Dravo so mehlice“ (Matej Hubad) in vsem našim koroškim rojakom najbolj priljubljeno „Gor čez jezero“ (Matej Hubad), ki je dala bogatemu sporedu koncertov svoj lep, predvsem za naše ljudi toplo domači zaključek.

Navdušeno občinstvo pa se ni zadovoljilo le s temi umetninami, ki jih je nudil bogati spored. Vedno spet je izprosilo z burnim aplavzom ponavljanja in dodatke in so pevci tako v Celovcu, kakor v Borovljah in v St. Jakobu v Rožu morali ustreči željam poslušalcev. Predvsem je morala ponavljati pesem „Pri farni cerkvi“ solistka Elza Karlovčeva in je moral ponovno zapeti zbor pesmi

slenih v obratih, med njimi pa sta že dva mlada domačina — bivša študenta ravenske gimnazije. Število tehnikov, kvalificiranih delavcev in nameščenecv, ki so uspešno zaključili nižjo gimnazijo in investirali pridobljeno znanje vsak v svojem poklicu, pa prestopa že v taki kratki dobi sto.

Kje bi bil pred vojno ravenski fužinar — kovač ali valjar — sanjal o tem, da bo dal svojega poba študirat v gimnazijo! Taka misel bi mu bila prav tako tuja kot ona o parketnem stanovanju z balkonom in kopalnico. In vendar mu danes ni treba več o vsem tem sanjati, ker mu je nova Jugoslavija preskrbela oboje, s tem da je poglala trote in zapisala z velikimi črkami na pročelje podjetja: „Tovarne delavcem! Delu čast in oblast! Kdor ne dela, naj ne je! Za storjeno delo zaslužen plačilo!“ Take so misli nove Jugoslavije. Nihče ne bo trdil, da je življenjski standard jugoslovanskega delavca ali nameščenca sijajen. To je drugo vprašanje. Če še ni povsem zadovoljivo rešeno, ne pada krivda na zgoraj orisane družbene spremembe. In kje v Evropi je to vprašanje popolnoma odpravljen? Pač pa odlikuje novo Jugoslavijo zakon, po katerem ima vsak državlján pravico do dela (in seveda tudi zaslužka) in po tem zakonu se oblasti tudi ravna. V današnji Jugoslaviji vsakdo lahko dela, kolikor hoče, bodisi ročni ali umski delavec. Brezposelnosti tam ni. Kdor pa je posebno prizadeven in zna ravnati z zaslužkom, da ga ne požene po grlu, si postavi počasni hišico: na Ravnah so v povojnih letih zrastle kakor gobe po dežju. Po vseh bregovih so že posejane.

Ce poslujeta za rast duhovne kulture Ravenčanov razen gimnazije še študijska knjižnica in Tehnični muzej — priključena gimnaziji, — bo skrbel za njihov telesni razvoj moderni telovadni stadion ob novi gimnaziji; prav te dni buči in ropota velikanski buldožer okrog gimnazije in planira zemljo zanj. Sprehodit se gre oddiha in miru žejen Ravenčan v lepo urejeni grajski park, plesat in pozabavati pa v modernem, okusno kavarno na Čečovju. „Svoboda“ — delavsko kulturno in izobraževalno društvo ter „Samorastniki“ — sindikalno kulturno umetniško društvo Raven pa skrbita z vestno pripravljenimi akademijami, igrami in koncerti za duševno hrano svojih meščanov. Da izpolnjuje na mestnem odru prav gimnazija svoje važno poslanstvo, je jasno.

To je v kratkem utrip Raven, središča železarske delavnosti na Slovenskem Koroškem. Površen pogled nanje — recimo iz tranzitnega vlaka — ga ne bi dal slutiti. P. A.

„Bolen mi leži“ in „Gor čez jezero“. Pa tudi od dodatkov, ki so jih zapeli, so morali ponavljati več podanih pesmi med njimi tudi veselo nagajivo „Kaj oštirji delajo“, ki so jo morali ponoviti na vseh predstavah. Le težko so odšli umetniki gosti raz oder, kjerkoli so peli. Znamenje je to, da so se vpeli poslušalcem v srca, hkrati pa tudi priznanje njihove umetnosti in hvaležnost za dragi obisk. Lahko rečemo, da zlasti vreme temu obisku naših bratov iz Ljubljane ni bilo milo. Mnogo naporov so morali prenašati vsled lijočega dežja. Vreme pa je tudi zadržalo mnogo naših ljudi iz podeželja, ki bi se bili radi udeležili sobotnega koncerta v Celovcu, saj so tudi sicer prihajali ob takih priložnostih s kolesi in celo peš iz najbolj oddaljenih krajev. Še več ljudi bi se lahko udeležilo tudi prireditve v Borovljah, če bi jih ne zadržalo vreme. Kljub temu pa je bila dvorana napolnjena in vsakdo, ki je prišel iz strmih hribov ali po blatni poti iz okoliških vasi, je bil hvaležen, da se ni ustrašil truda.

Žal se je zgodil ob priložnosti gostovanja v St. Jakobu v Rožu neprijeten pripetljaj, da je ravno pred začetkom predstave zmanjkalo električne luči in ni ostala le dvorana, temveč tudi vsa vas brez električnega toka. Ne vemo kaj je bilo temu krivo. Mnogo govore ljudje o vzrokih; — vendar ta pripetljaj ni onemogočil predstave. S svečami so si pomagali pevci in pesmi v plapolanju sveč niso zvenele nič manj lepo, nič manj slovesno kot drugod.

Gostovanje „Glasbene Matice“ pa ni želo priznanje samo v dvoranah, kjer se nastopal zbor, odjeknilo je tudi v koroškem časopisju, ki je brez pridržka priznalo našim gostom to, kar jim gre kot slovenskim pevskim prvacom in tudi poudarilo edinstveni kulturni užitek, ki ga je nudilo to gostovanje „Glasbene Matice“.

Mi koroški Slovenci pa smo našim gostom še prav posebno hvaležni in jim še tem potom izrekamo za nepozabne ure, ki so jih nam priredili, našo iskreno zahvalo in jim želimo ob njihovi 60-letnici še mnogo uspehov v njihovem plodovitem delovanju za kulturni podvig in ohranitev naše glasbene kulture.

KOLENDAR

Petek, 30. oktober: Klavdij Sobota, 31. oktober: Volbenk, škof Nedelja, 1. november: Vsi sveti Ponedeljek, 2. november: Verne duše, Just Terek, 3. november: Bogoljub Sreda, 4. november: Karel Bor., škof Četrtek, 5. november: Caharija in Elizabet

SPOMINSKI DNEVI

30. 10. 1598 V Ljubljani objavljen ukaz za izgon upornih protestantskih družin — 1851 Umrli na Celinju pesnik črnogorski vladika Peter II. Petrovič Njegoš.
31. 10. 1796 Rojen znani angleški pesnik John Keats. Umrli leta 1821.
1. 11. 1866 Ustanovljena Srbska akademija znanosti in umetnosti — 1896 Max Sklandanovsky je predvajal prvi film — 1918 General Rudolf Maister je zasedel Maribor — 1940 V. konferenca KPJ v Zagrebu.
2. 11. 1877 Rojen ruski pesnik Nikolaj Nekrasov.
3. 11. 1762 Rojen voditelj srbskih upornikov Karadjordje Petrovič.
4. 11. 1863 Rojen v Trbižu dramatik Anton Košutnik — 1918 Avstrija je sprejela premirje.
5. 11. 1688 Revolucija v Angliji.

Po naši zemlji

Občni zbor SPD „Rož“ v Št. Jakobu

„Uprizoritev naše Miklove Zale na zgodovinskih tleh je velika kulturna stvar, katere se nas ni treba sramovati; govorila je o njej vsa Koroška, govorili so o njej v Jugoslaviji in tudi še drugod...“

V duhu teh besed predsednika Slovenskega prosvetnega društva „Rož“ Jožeta Štornika je pretekli petek potekal tudi letošnji občni zbor našega društva. Število udeležencev sicer ni bilo ravno najlepše — izbira dneva pač le ni bila preveč posrečena —, kljub temu pa lahko rečemo, da je bilo članstvo društva dostojno zastopano, saj so bili navzoči sami poštrevni in izkušeni prosvetni delavci: po letih tako stari kakor tudi mladi, po svojem delu pa vsi predani stvari slovenske ljudske prosvete na Koroškem.

Poročilo o delovanju našega društva v času od zadnjega občnega zbora morda ni bilo tako obsežno, kot bi marsikdo pričakoval, pokazalo pa je, da društvo v zadnji delovni dobi le ni toliko „spalo“, kakor je bilo z raznih strani že ponovno slišati. Da omenimo tukaj le nekaj prireditev: glavni in predvsem domači prispevek k prosvetnemu delovanju pomenijo nedvomno uprizoritve priljubljene ljudske igre „Miklove Zale“ na zgodovinskih tleh v Svatnah ter gostovanja z „Miklovo Zalo“ v ljubljanski Operi, v Narodnem gledališču na Jesenicah in na goriškem kulturnem festivalu v Sovodnjah; prav tako pa je društvo uspešno doprineslo svoj delež tudi z nešteti gostovanji raznih skupin pri nas v Št. Jakobu. Kdo se ne bi še danes z navdušenjem spominjal nad vse uspešnih nastopov Maroltovega Akademskoga pevskega zbora, Gobčevega Študentskega pevskega zbora, pevskega zbora iz Barkovelj, narodno-plesne skupine iz Srbije, sekste iz Radovljice in mnogih drugih, ki so nam posredovali lepoto slovenske besede in slovenske pesmi. In vse to naj bi bilo mrtvilo v naši prosveti, vse to naj bi pomenilo spanje društva? Takšno mnenje more imeti o našem prosvetnem delu le tisti, ki mu naši uspehi niso po volji.

Poleg navedenih uspehov pa je iz poročila sledilo tudi manj razveseljivo dejstvo, da gotovo ljudje v kulturno-prosvetno delovanje načrtno vnašajo tudi politično miselnost. Le tako je bilo razumeti izvajanja predsednika našega društva, ki je poudaril: „Naše delo je kulturno delo in ne politično, zato bi v okviru našega društva lahko sodelovali tudi tisti, ki so

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

OPOZORILO PEVOVODJEM!

Obveščamo vse pevovodje naših pevskih zborov, da je centralni pevovodja vsak četrtek dopoldne v pisarni Slovenske prosvetne zveze v Celovcu. Pevovodje se torej vsak četrtek dopoldne lahko pri njem zglasijo zaradi navodil in razgovorov o vseh zadevah, ki spadajo v področje pevske kulture.

Pevska kultura ostane slej ko prej hrbtenica našega prosvetnega življenja.

v raznih pogledih morda drugačnega mišljenja. Žal pa smo morali ugotoviti, da so raje ostali ob strani...“ In posledica tega je bila, da so se vrste naših prosvetnih delavcev ločile na dve strani, kar je prosvetnemu življenju samo škodovalo, ne pa koristilo.

Na občnem zboru smo govorili tudi o delu v bodoče in je prišlo posebno močno do izraza pomanjkanje primerne društvene dvorane. Ugotovljeno je bilo, da bo s skupnimi naporji tudi v Št. Jakobu mogoče ustvariti tiste temelje, na katerih se bo s pomočjo Slovenske prosvetne zveze začela uredničevati zamisel primerne kulturne doma. V tem vidiku je tudi prevzel svoje dolžnosti novi društveni odbor, ki je pod vodstvom predsednika Jožeta Štornika in tajnika Francija Rasingerja obljubil, da bo ob podpori vseh članov spet poživil prosvetno življenje v društvu.

Za zaključek nam je spregovoril še predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitter, ki je opozoril na najvažnejše prosvetne naloge in posebno naglasil šolsko vprašanje ter skrb za našo doraščajočo generacijo, ob koncu pa poudaril, da naša prosvetna dejavnost ne sme obstojati le v igrah in pevskih nastopih, marveč mora zajeti mnogo širši obseg, ker le potem bo uspešno izpolnjevala veliko nalogo, ki jo ima pri ohranitvi slovenskega življa na Koroškem.

Prireditve v Logi vesi

Če izvezamo razgibano pevsko dejavnost našega mladega pevskega zbora pod vodstvom Černica Stanka, pri nas že kakšno leto ni bilo gledališke odrske prireditve. Zaradi tega lahko smatramo našo nedeljsko prireditve za uvod v novo sezono odrskega udejstvovanja. Omeniti moramo že v začetku, da nam je uspelo za odrske prireditve izvesti potrebne pogoje. S požrtvovalnim sodelovanjem, s prostovoljnimi prispevki in delom smo uredili pri Marici dvorano in nabavili oder. Potrebno ogrado za oder in slikarska dela sta brezplačno poskrbela Štesl Oto in Mesatič, za katere usluge njima velja vse priznanje in zahvala.

Za prvo prireditve na novem odru smo izbrali veseloigro »Trije prički«. Morda je prav tako, saj je dobro, da se ljudje po trudapolnem delu, vsakdanjih skrbih in brigah za nekaj uric sprostijo in brezskrbno razvedrijo. Ta namen je igra tudi popolnoma dosegla, ker je bilo občinstvo, ki je napolnilo dvorano pri Marici s prireditvijo zelo zadovoljno in je z navdušenim odobravanjem spremljalo prizor za

prizorom. Prireditve je s pozdravom in primernim kratkim nagovorom otvoril Maks Kaki, nato pa se je zastor dvignil za prvo dejanje. Zabavne scene veseloigre so izzvale salve smeha in če upoštevamo, da je bilo med igralci več takih, ki so prvič nastopili, moramo reči, da so svoje vloge prav dobro obvladali in doživeto igrali. Za lepe pevske vloške je poskrbel mladi pevski zbor in je bila novost in zamisel pevovodje, da so pevci med igro večkrat nastopili na odru in spet odšli, s čemer so dejanja zelo poživili.

Nedeljski odrski nastop našega društva je uspel. Znova je vzbudil zanimanje pri ljudstvu za tovrstne slovenske prireditve, pri igralcih pa novo pobudo za nadaljnjo ljudsko prosvetno delo na tem področju. Prepričani smo, da je bila nedeljska prireditve našega Slovenskega prosvetnega društva Loga ves — Št. Ilj uvod v živahno odrsko dejavnost že v tej zimski sezoni.

Po prireditvi so se ljudje še dalje časa zadržali in se v neprisiljeni družabnosti prav dobro imeli, kjer so spet naši pevci doprinesli svoje najboljše.

Otožne misli in vesti iz Bilčovsa

Minulo je poletje. Lepi sončni dnevi, polni vročine in sopen so se poslovili od nas. Že nas objema mrka jesen s svojo meglo in vlago. Ko se v tem času vsako leto narava pripravlja, da se pogrezne k zimskemu počitku, obhajamo mi oni žalni praznik, ko se spominjamo vseh onih, ki so po trudapolnem življenju legli v grobove naše zemlje. Njim v spomin in v dokaz, da nam smrt ni vzela ljubezni do njih, bomo okrasili njih gomile po naših pokopališčih. Vsem jih hočemo okrasiti, naj so bili v življenju bogati ali revni. Saj vemo, da ga ni imel svet med človeštvom v vseh poznanih in nepoznanih tisočletjih, tako silnega diktatorja kot je ravno smrt. Vse je pod njeno koso izenačeno, ni razlike ne med predsedniki držav in ne med najnižjim ubogim beračem, ki si mora vsak dan izprositi svoj kos kruha. Ista usoda čaka vsakega — ločitev iz sveta. Tako smo okrasili tudi letos grobove našega domačega mirodoma, kjer poleg umrlih domačinov počivajo tudi vsi oni, ki jih je dohitela med nami poslednja ura. Med temi imamo tudi grob, kjer spi truplo partizana Tomaža, kateri je padel

v gozdu pri Mali gori. Tudi njegov grob je okrašen in to smo storili v zavesti, da se obenem spominjamo vseh tistih, kateri spe razkropljeni po krajih uničevanja, planotah in hribih Evrope, a nihče ne ve za njih grobove.

Ob letošnjem prazniku spomina na vse mrtve bodo posebno tri tukajšnje družine stale ob svežih grobovih in žalovale za svojimi dragimi. Pred par tedni je zadela pd. Miklavčev družino v Kajzazah huda nesreča. Poldrugo leto stara hčerka Hermina se je hudo opekla pri padcu v vrelo vodo. Starši so iskali pomoči za svojo ljubljeno v celovski bolnišnici, toda otroku so bili šteti dnevi, podlegla je deklica težkim opeklinam.

Kmalu za njo je pd. Pežnova družina v Kajzazah jokala za svojim očetom. Komaj 43 let staremu je zahrbtna bolezen — rak pretrgala nit njegovega življenja. Več mesecev je bil v bolnišnici v Celovcu, da bi tam našel ozdravljenje. Bolezen pa se je od tedna do tedna hujšala, moral je prestat hude bolečine, ker je imel bolezen v glavi. Končno ga je rešila smrt trpljenja.

Ob začetku tega meseca pa nas je vse presenetila tužna vest, da je nepričakovano umrl v celovski bolnišnici cestar Filip Pečar iz Potoka. Vsi smo ga poznali kot odkritega, delovnega in zmiraj humorja polnega človeka. Dolga leta ga je nadlegovala bolezen v črevesju. Bila je večkrat precej huda, a se je spet umirila in naš Lipan se je čutil popolnoma zdravega. Zadnji dve leti so se mu pogostje ponavljale bolečine. Iskal je pomoči pri raznih zdravnikih. Svetovalo se mu je, naj se podvrže operaciji, vendar je odlašal ta korak, dokler ni bil končno po bolečinah prisiljen, da se je pustil operirati. Prvo operacijo je dobro prestal, a slediti sta morali še dve, nato je k temu še pritegnilo vnetje rebrne mreže in mož v najboljših letih, 45 let star, je preminul 13. dan po prvi operaciji. Zapušča ženo in štiri nepreskrbljene otroke.

Vsem prizadetim družinam izrekamo naše iskreno sožalje!

Vedno večje zanimanje za izkopanine na Štalenski gori

Arheološke izkopanine na Štalenski gori so vzbudile zanimanje širokega sveta. Za najdbe in odkritja te starodavne naselbine prazgodovinskega terasnega mesta davnih prednamcev, ki je po znanstvenih raziskavanjih pred okoli 2000 leti pomenilo središče tedanjega političnega, družabnega in kulturnega življenja, se ne zanimajo samo znanstveniki na področju arheologije in zgodovine v tu- in inozemstvu, temveč vedno bolj tudi široke plasti. Pri ogledovanju zgradb, umetnin, orodja in okraskov vstaja iz tisočletja pred očmi daljni skrivnostni čas o načinu življenja Kelto in Rimljanov ter deloma še neznanih plemen, kakor Uperaci, o čemur pa bodo še spregovorili kameniti in kovinski ostanki one dobe. Zanimanje za Štalensko goro je torej veliko, ker od pričetka izkopavanja so ugotovili okoli 42.000 štetih obiskovalcev. Letos je goro obiskalo nad 7000 tu- in inozemskih gostov. Poleg raziskavanja prazgodovinske dobe naše dežele ima kraj s svojo zgodovinsko preteklostjo tudi zelo važen pomen za gospodarsko korist, predvsem za pospeševanje turškega prometa.

Na prvi pogled bi imel človek vtis, da se dela ne izplačajo. Toda ob živi in znanstveno utemeljeni interpretaciji izvedenec arheologije, kakor jo je na primer ob zadnjem novinarskem obisku podal profesor Egger, ing. Dolenz in major Kohla, si osvoji tudi laik drugačno mnenje. Ze ob kratkem bivanju na tem zgodovinskem prostoru, ti ob strokovni razlagi historičnih zgradb in pripomočkov za vsakdanje življenje zaplavlja duh v sivo preteklost in prepeln s močnimi vtisi in predstavi, da se nahajaš na kraju, ki hrani dokumente o minulih ljudstvih, ki so po svojem pravtako delali, mislili in ustvarjali. Postaneš nekako prijetno utrujen, ko se ti duh napolni z obilico silnega in težkega.

Ob najlepšem jesenskem soncu, ko je jesen kot nedosežen slikar umetnik prebarvala listje na drevju, pašnike in livade v pestre jesenske barve, je na forumu pod štalenskim hribom pozdravil došle novinarje dvorni svetnik dr. Moro. V svojem nagovoru je poudaril, da je postala Štalenska gora pojem za tu- in inozemstvo. Za prihodnje leto so se dogovorili s prometnim uradi v inozemstvu, da bo obisk na goro še številnejši. Obisk bo olajšan tudi

zaradi tega, ker bo prihodnje leto dokončana tudi gradnja nove ceste.

Major Kohla je podal kratak opis poizkusnih raziskovanj na Gračarici ob Klopinskem jezeru. Omenil je najdbe velikih kamenitih spomenikov, ognjišč in stanovanjskih prostorov ter duplin v gori, ki so nekdanj služile človeku. Vse znači, da se je nekdanj nahajala na Gračarici močna naselbina.

Arheolog in znanstveni vodja izkopavanja na Štalenski gori, profesor Egger, je nato poročal o uspehih izkopavanja v tekočem letu. Poleg podrobnega dela izkopavanja so letos vzpostavili prepotrebno žično vzpenjačo, ki bo služila za transport gramoza v dolino. Po profesorjevem govoru se je oglasil spet dvorni svetnik dr. Moro, ki je povedal, da je na svojem študijskem potovanju v inozemstvo od mnogih priznanih učenjakov arheologije slišal najbolj laskava priznanja o znanstvenem delu profesorja Eggerja.

Izkopanine na Štalenski gori v višini 1000 metrov kažejo obsežne pradedne mesta, ki ga krijejo zasipane zemlje. Obriši kažejo, da je bilo v tem kraju nekdanj veliko mesto in bo trajalo gotovo desetletja preden bo vse izkopano. Še so na Štalenski gori pašniki, travniki in gozdovi, ki pokrivajo dokaze življenja in dela davnih prednamcev. Le majhen del je šele odkrit, ki pa vsebuje žive dokumente antične dobe. Kamni in napol porušeni zidovi kakor tudi še delno ohranjeni prostori govorijo o času in življenju, o katerih nimamo drugače nobenih poročil. Velika reprezentativna hiša govori o visoki arhitektonski kulturi takratnih arhitektov, ki so v marsičem lahko še danes za zgled stavbenikom. Občuduje se lahko smotrno razporejenost prostorov s centralno kurjavo, vodovodi, kopalnicami in tudi smisel za udobnost in higijeno. V štalenskem muzeju je konzervirana vrsta obrtnih izdelkov iz bron, železa, gline in kamena, igračk, okraskov in kosmetičnih predmetov tedanje dobe.

Izkopavanja na Štalenski gori so za letos končana, nadaljevali pa bodo znanstveno raziskavanje tudi pozimi v študijskih pisarnah, kjer bodo raziskavali in ugotavljali pomen in vrednost in letošnjem letu izkopanih najdb in pridobljenih novih izkušenj.

Smrtna prometna nesreča pri Trnji vesi

Na železniškem prehodu Celovec—Trnja ves se je pred nekaj dnevi primerila strahotna prometna nesreča. Ko je gasilni mojster Arthur Lassnig vozil s svojim osebnim avtom v smeri proti Št. Vidski cesti čez nezaprto prehod čez železniško progo, je v istem trenutku pridrvel v smeri iz Št. Vida pogonski brzi vlak »Blauer Blitz“ in z vso brzino zadel v avto ter ga vlekel kakih 100 metrov s seboj. Lassnig je utrpel tako težke poškodbe, da je umrl kmalu nato, ko so ga prepeljali v bolnišnico. Ugotavljajo, da je nesreča nastala zaradi tega, ker službujoči železničar ni pravočasno zaprl zatvornic. Službujočega železničarja Romana Hasslerja, ki je doslej veljal kot zanesljiv uradni, ki se je svoje odgovornosti vedno zavedal, so takej odpoklicali iz službe ter ga aretirali.

Proračun krme za zimsko krmljenje goveje živine

Zadnjič smo na tem mestu omenili, da je treba za uspešno krmljenje goveje živine pozimi pred vsem poznati vse razpoložljive zaloge pridelanih krmil. Da vsakdo dožene pravočasno, koliko znašajo zaloge krmil, ki so namenjene za prekrmljenje goveje živine čez zimo, naj postopa tako-le: Ob deževnem vremenu, ko zunaj ni mogoče delati, naj še v tem ali v začetku prihodnjega meseca presodi in premeri prostore, ki ga zavzemajo krmila. Pred vsem naj dožene prostornino sena, ki je glavna ali temeljna krma za govejo živino. Največkrat imajo senene kope oblike kocke, kvadrata ali prizme. Njih prostornino dobimo, če zmnožimo njih dolžine, širine in višine. Pri kocki so merska števila njene dolžine, širine in višine enaka, pri prizmi različna. Ko nam je znana prostornina, ki jo n. pr. zavzema seno, potem zračunamo lahko celotno težo sena, če pomnožimo najdeno prostornino izraženo v kubičnih metrih s težo enega kubičnega metra sena. Koliko tehta kubični meter sena in drugih krmil, je bilo navedeno zadnjič v članku pod naslovom: Preračunavanje krme za zimo.

Praktični račun o zalogi krme . . .

Podajmo se z gospodarjem, ki ima v svojem hlevu tri krave po 500 kg žive teže, eno dvoletno telico 300 kg težko in eno enoletno telico težko 200 kg, v prostore, kjer so shranjena posamezna krmila. Tamkaj je kopa sena iz boljšega travnika, ki je 7 m dolga, 2,5 m široka in 3 m visoka. Poleg te je kopa sena iz slabših travnikov ali senožeti, ki je tudi 7 m dolga, 4 m široka in 3 m visoka. Kopa otave je 4 m dolga, 2,5 m široka in 3 m visoka, kopa deteljne sena pa je 4 m dolga, 3 m široka in 3 m visoka. Slama zavzema 6 m dolg, 6 m širok in 2 m visok prostor. Podobno kakor za seno in slamo doženemo tudi mere za plevel, posušeno strniščno in mlado pokošeno deteljo, krmsko peso, strniščno repo, korenje, krompir itd. Iz vseh zabeleženih podatkov zračunamo na to količino posameznih krmil. — Sena iz boljših travnikov je $7 \text{ m} \times 2,5 \text{ m} \times 3 \text{ m} = 52,5 \text{ m}^3$. Ker se je bila radi deževnega vremena košnja nekoliko zapoznala, je bila trava iz boljšega travnika že nekoliko prezrela, vendar pa še v dovolj ugodnem vremenu posušena in spravljena, radi česar se lahko računa, da je 1 m^3 tega uležanega sena 90 kg težek. Celotni pridelek sena iz boljšega travnika znaša potemtakem 4725 kg in po odšteti še 10 odstotne zgube na teži tekom zime pa 4242 kg . Pri nadaljnjem računanju dobimo, da je 5392 kg sena iz slabših travnikov, 2040 kg otave, 2816 kg deteljne sena, 2800 kg slame, 12.000 kg krmske pese, 200 kg ovsenih plev, 2600 kg krompirja, 500 kg strniščne in mlade posušene detelje. Ves krompir, ovsene plevel, strniščna in mlada posušena detelja, strniščna repa, ki je še na njivi, in 4000 kg krmske pese so krmila za prašiče. Od pridelanega ovsa pride v poštev za govejo živino 100 kg in prav toliko tudi ječmena. Otrobov pa bo za govejo živino okrog 150 kg . Pri določanju teže lahko postopamo bolj natančno, ako izrežemo iz senene kope 1 m^3 sena in ga posebej stehtamo. Tudi pri krmski pesi, krompirju in strniščni repi pridemo do točnih podatkov, ako 1 m^3 krmske pese itd. odmerimo in stehtamo.

. . . in število živine

Zdaj ko poznamo težo posameznih krmil, lahko preračunamo, če bodo zadostovala za prekrmljenje goveje živine čez zimo ali ne. Prekrmiti je treba tri krave in dve telici. Na kravo in dan računamo 15 kg suhega sena, za dvoletno telico 13 kg , za enoletno telico pa 7 do 9 kg . Nekaj sena bo treba tudi za teleta, ker so krave breje in bodo tekom zime telile. Kolikor bo telic, ostanejo za plemensko rejo. Vsa zalog sena znaša skupno $14390 : 65 = 221$ dni. Ker začne zimsko krmljenje pri ugodni jeseni sredi oktobra in traja do konca aprila ali največ do sredine maja, lahko računamo, da traja doba za zimsko krmljenje največ 200 do 210 dni. Zato smemo računati, da preostane za krmljenje telet in prehod od zelene k suhi krmi in od suhe k zeleni krmi 715 do 1365 kg sena. Poleg sena imamo za zimsko krmljenje še 8000 kg krmske pese. Ako se odločimo krmiti na dan kravam po 10 kg in te-

licam po 5 kg , torej skupno dnevno 40 kg krmske pese, potem nam zadostuje krmska pesa za 200 dni. Če pa bi morda začela krmska pesa gniti, potem jo bo treba prej pokrmiti in zvišati dnevno količino za krave na 15 do 20 kg na glavo. Poleg navedenih krmil bomo po potrebi pokladali tudi po nekoliko zrezane slame, vendar pa ne toliko kot hranilno pač pa kot polnilno krmo. Bolj bi prihajala slama v poštev, če bi primanjkovalo sena.

. . . ter krepka krmila

Iz celotnega proračuna razvidimo, da je obsežnih krmil dovolj v zalogi za zimsko krm-

ljenje. Manjka pa krepkih krmil, ki bodo vsakakor potrebna in umestna takoj po porodu krav, ako jih hočemo v mladovni dobi spraviti do one najvišje mlečnosti, za katero je vsaka krava po svojem pokolenju sposobna, in ako je cena mleka primerna in se pokladanje močnih krmil poleg drugih tudi izplača. Kakor hitro se z enim in drugim strinjamo, si je treba nabaviti krepka krmila, v kar pridejo v poštev predvsem oljne tropine. Prej navedeno množino ovsa in ječmena bo treba zmelati v zдроб in jih uporabiti za krmljenje telet pred in po odstavitvi. V isti namen so določeni tudi domači otrobi.

Vernik

Jesenska paša

Jesenska paša goveje živine se našim kmetovalcem na vso moč priporoča. Kako zelo koristi ta paša zdravju živine, ki morda tiči ves ostali čas dneva in noči v nehiigijensko zidanem in istotako nezdravstveno oskrbovanem hlevu! Kako utrjuje to gibanje v lepi jesenski naravi zlasti mlado živino! Na drugi strani pa pomeni pravilno izpeljana jesenska paša tudi lep prihranek na suhi krmi.

Ne spuščaj pa živino na pašo, dokler se rosa popolnoma ne posuši! Jesenska paša pa ne sme trajati predolgo v jesen, ampak se mora dati travi možnost, da se do zime še pošteno obraste in zgosti korenine ter si na ta način ustvari potrebno varstvo za čez zimo; gosta travna ruša jeseni je namreč najboljšo sredstvo in poroštvo, da dobimo prihodnje leto od travnika košnjo, ki je bomo veselili. — V vlažnem ali celo mokrem vremenu se jesenska paša ne priporoča.

Zakaj ne, je jasno vsakemu gospodarju, ki jo je poizkusil. Živali premočno potepajo travo, na travniku nastajajo mesta s kislimi travami, boljše, plemenitejše trave izumro kar za nekaj let, dočim se seveda mah in plevel zvesto drži svojega mesta. — Poleg travnikov tvorijo običajno jesensko pašo marsikje tudi strnišča z deteljo. Je-li kaže pasti po takih deteljščih ali ne, je v prvi vrsti odvisno od sta-

nja, v katerem se nahaja to deteljšče. Vedno je treba imeti pred očmi dejstvo, da so deteljne rastlinice v svoji mladosti zelo nežne, da imajo še slabe koreninice, posebno na bolj rahli in peščenji zemlji. Vsled tega utegne na takih deteljščih povzročiti jesenska paša veliko škodo, ker puli živina mlado deteljo kar s koreninami; tako dela goveja živina, še mnogo bolj pa ovce.

Če je pa strniška detelja po žetvi dotične žitarice že dovolj krepka in razvita in zemlja bolj čvrsta, zategla, potem lahko brez strahu paseš po nji, da, s pašo celo povečaš bodoči pridelek detelje same; deteljne koreninice se bolje razvijajo in spomladi se detelja tako zgosti, da izpolni vse praznine, ki si jih opazal še jeseni. Vendar pa moraš biti pri deteljni paši zelo previden in se živo zavedati, da mlada detelja kaj rada povzroča pri govedu napenjanje, pri ovcah pa močno drisko. Posebno prve dneve, ko se paša prične, je ta nevarnost velika. Zato svetujemo: Ne puščaj živine na deteljšča nikoli lačne, ampak ji daj vselej popreje v hlevu nekoliko suhe krme. Dokler je na detelji rosa, ne puščaj živine do nje! Tudi to si dobro zapomni: Ko priženo živino s paše, je ne smejo nikdar takoj napajati! Nevarnost napenjanja je posebno velika ob gorkem in vlažnem vremenu, ali pa, kadar je precej vetrovno vreme.

ik

Mrzlo postaja — pustimo hlev odprt

Sedaj ko postaja mrzlo, bomo spet po starj navadi zapirali hleve. Pričelo bo v njih spet močiti, amoniak bo kvaril zrak v hlevu, krma se bo navlažila in živina — sedaj navajena svežega zraka in sveže

okusne krme — bo zgubljala na ješčnosti na račun prirastka in molznosti.

Ali ne bi bil nesmisel, če bi sedaj, ko postaja tako trda za denar, pustili, da zgubi živina cenen poletni prirastek in

Napravimo dober sadjevec

kom, ker se nahaja na površju v sodu ogljikova kislina. Kmalu potem pa, ko se burno kipenje konča, se ogljikova kislina porazgubi in zunanji zrak pride v neposredni stik s tekočino v sodu, ako ga pustimo odprtega.

Sadni mošti so prav šibke alkoholne pijače, ker imajo samo okoli 5 do 6% alkohola. Zaradi tega so pa že po svoji naravi zelo nagnjeni k izpremembam in razkranjanju, ki ga povzročajo razne glivice in bakterije iz zraka. Pokipel sadjevec moramo obvarovati pred vplivom glivic in bakterij le na ta način, da zanesljivo zabranimo dostop zraka v sod. Kdor si vzame k sreči to pravilo in z vso odločnostjo ukrene, da zraku zapre dostop v sod, si je že zagotovil dobro in stanovito pijačo, ako je bil pri predelavi in med kipeanjem količaj previden in je uporabljal zdrave snažne sode.

Kdor popolnoma pravilno ravna, ima sod zaprt že med kipeanjem s kipelno veho, ki propušta ogljikovo kislino iz soda, brani pa zraku v sod. Ta priprava je posebno važna proti koncu kipeanja in pozneje, ko se kipeenje poleže in se začne sadjevec čistiti. Ko se do dobra očisti, vzamemo kipelno veho s soda in ga zalijemo z zdravim, pokipelim moštom skoro do vrha. Pustimo le še za nekaj prstov praznega prostora in sicer zato, da se kipelna voha, ki jo bomo dali nazaj, ne namaka v tekočino. Tako napolnjen sod takoj zo-

Kaj bomo delali . . .

. . . na polju

V kolikor še nisi, je zadnji čas, da pospraviš krmno peso, repo, korenje in zelje na njivi. Treba je tudi, da na deteljščih in umetnih traviških pospraviš ostrve in druge sušilne naprave ter jih spraviš na suhem prostoru pod streho. V kolikor so se ti med letom pokvarile, je najbolje, da jih kar sedaj popraviš in ošpičiš.

Sedaj končno tudi najdeš čas za razsipanje gnojilnega apna in za gnojenje travnikov s hlevskim gnojem. Ne trosi pa hlevskega gnoja takoj za razsipanjem apna ali pa obratno. Gnoj daj na travnik, ki je dobil lani kalifosfatno gnojenje. Travnikom, ki ne bodo dobili gnoja, daj tomaževe žlindre in kalijeve soli.

. . . v hlevu

Skraini čas je, da pričneš prehajati od zelenega na suho krmljenje. Če že hleva nisi preje prebelil, ga vsaj sedaj temeljito očisti nesnage na oknih, pod jaslami in koritami, nadalje pajčevin ob stenah ter poribaj tla. Dobro očisti okna, da bo v hlevu tudi pozimi dovolj svetlobe. Preskrbi živino s steljo!

. . . v shrambah in pri orodju

Preglej zaloge žita, če se niso morda ogrele. Napovej boj mišim po shrambah. Krompir letos rad gnije, zato postavi v klet posodo z živim neugašenim apnenim prahom. Potrosi z njim tudi krompir, da bo apno potegnilo vlago nase. Isto velja tudi za peso. Vzemi si kar največ časa, da boš poljske stroje in orodje temeljito očistil in osušil. Ne pozabi na popravilo strojev; lažje ga boš plačal kot spomladi.

. . . v sadovnjaku

Pričel boš z jesenskim sajenjem sadnih dreves. Mislimo, da si jame že izkopal in upoštevaj zadnje nasvete glede izbire sort. Vzemi močne kole in daj s tem, da boš zemljo zmešal z dobrim hlevskim gnojem, mlademu drevesu dovolj hrane. Ne pozabi pri sajenju na zimsko zaščito dreves pred zajcem.

mleko zaradi starih navad v hlevski reji.

Izoginimo se tej izgubi in držimo živino tudi v hlevu v svežem, zdravem zraku. Spuščajmo jo še najprej na prosto in imejmo hlevska okna odprta. Ni nam treba izdatkov za drage in le prečesto dvomljive dobre ventilacije.

Pred dvema leti sem slišal, da je neki kmet uporabljal za merjenje vlažnosti v hlevu preprost barometer — jelkin storž. Poskusil sem tudi jaz. V jeseni, ko so bila okna še odprta in zrak v hlevu suh so luskine storža štrlele lepo narazen. Ko je prišla živina v hlev, sem okna zaprl, da je bilo v hlevu »toplo« in vlažno. Luskine so se vogle tesno po storžu in ko sem hlev nato prezračil, so pričele spet štrleti narazen. Od tistega časa visi v hlevu jelkin storž in čim se pričnejo luskine vlegati po storžu, odprem nadaljnji »ventil« okno in vrata, da se hlev presuši. Nekaj oken pa je leto in zimo odprtih.

Živina se dobro počuti, rada žre in pridno raste.

Miha.

Z A G O S P O D I N J O I N D O M

Glejmo na našo zunanost

Zunanja človekova pojava napravi že prvič pomemben vtis, ki lahko vzbudi simpatijo ali antipatijo. V službenem ali družabnem življenju lahko takšen prvi vtis pomaga človeku k uspehu ali k neuspehu. Zato je za vsakega človeka važno, da ima svojo zunanost kolikor mogoče v redu. Za to niso potrebne drage in v oči padajoče obleke, niti puder, parfum in šminka, temveč v prvi vrsti skrbna telesna nega — mnogo vode, mila, dobro česanje, krtačenje in britje, lepa drža in mirne kretnje. Kakor sami ne gledamo radi človeka z nečisto kožo, z umazanimi rokami in nohti, z neurejenimi lasmi, s slabim obritim obrazom in zanemarjenimi zobmi, prav tako gledajo drugi na nas.

Mož ali žena, ki lahko posedujeta še toliko razuma, znanja in dobrega karakterja, pa je njuna zunanost zanemarjena, ne bosta nikoli napravila dobrega vtisa ne v poklicnem, kaj šele v privatnem življenju. Oglejte si kritično tudi svojo obleko.

Ali je popolnoma čista in v redu, ali ne manjka gumb, je suknja prašna, je krilo na eni strani nekaj centimetrov daljše kot na drugi, je vtaknjena nekje celo varnostna sponka? So čevlji dobro očiščeni?

In kakšna je naša drža? Drži se ravno! Kot otroci smo večkrat slišali ta opomin. Odraslemu ne reče tega nihče več, čeprav bi bilo večkrat potrebno. Zato se tega sami večkrat domislamo. Človek je takoj višji in postavnejši, če hodi z vzravnanim hrbtom, s prosto dvignjeno glavo, kakor pa s sklonjeno glavo in visečimi rameni.

Naša hoja naj bo mirna, elastična in enakomerna. Ne delajmo ogromnih korakov in pazimo, da ne bodo stopala preko mere obrnjena navzven. Rok ne držimo v hlačnih žepih, tudi naj ne nihajo na vso

moč sem in tja, kakor nihalo na stenski uri.

In še nekaj o sedenju. Na stol se usedemo udobno in ne samo na njegov rob. Noge lahko prekrizamo eno čez drugo, nikakor jih ne ovijamo okrog stolovih nog. Zelo nelepo sliko napravimo, če držimo kolena daleč drugo od drugega. Z rokami imejmo čim manj opravka. Pustimo jih ležati na krilu ali na naslanjaču. Ne vtikajmo jih v žepe, ne igraymo se s prsti in pri mizi ne z jedilnim priborom, kruhovimi kroglicami, obraz in lase pustimo pri miru in ne imejmo opravka z nohti.

Tudi svoje najmlajše navajajmo na vse te stvari z besedami, opomini in, kar je najvažnejše, z zgledi.

Moda

Moderna obleka iz drobnokariranega blaga, posebno primerna za močnejše postave, ima tričetrtinske rokave kimono z belimi zavijki, iz belega pikeja sta tudi stoječi ovratnik in vezanka. Krilo je v bokih razširjeno z žepi.

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Še o nadpolovičnem prikrajšanju vrednosti pri pogodbah

V zadnjem članku smo razpravljali o sporu gostilničarja Pivca in kmeta Mlinarja radi neke parcele, v katerem je Pivec pravdo zgubil. Mlinar je torej svojo parcelo radi pogrešne spekulacije Pivca prav dobro prodal. Vendar pa je radi nakupa sodov pri gostilničarju Pivcu skoraj prišel pod kolesa.

Kakor vemo, sta si bila oba glede števil in glede prostornine sodov, kakor tudi radi kupnine, edina. Slučaj je hotel, da je gostilničar naprosil ravno takrat navzočega nekega sodnega uradnika, naj glavne točke pogodbe s potrdilom sprejema kupnine zapiše, kar se je zgodilo in sta zapis oba podpisala potem ko sta pogodbo povšno prebrala, saj je bila bolj kratka. Kakor omenjeno je Mlinar pripomnil, da pride po sode, ko jih bo za mošt potreboval. In nekega dne je res prišel in hotel vzeti sode, ki jih je poznal, saj jih je že v precej temni kleti videl na podlagah.

Ko jih je pa začel prerivati, vzdigovati in spravljati iznad lesenih podlag, so se mu nekateri sodi popolnoma sesuli, nekateri pa deloma. Med pospravljanjem pride gostilničar ter pripomni nekako v šali: »Sod je sod, se pač posuši, razpade, pa se pusti zopet lepo zložiti in je kakor nov! Saj si jih itak po ceni dobil!« (Mogoče si je gostilničar še mislil: »Ti mene pri parceli, jaz pa tebe pri sodih,« kar pa seveda ne moremo vedeti.)

Bil je pa jako presenečen, ko mu je Mlinar odgovoril: »O ne misli, da sem jih s tem, da jih odpeljem, že prevzel! Kar glasno ti povem in tu je priča, da jih peljem k strokovnjaku, da jih pregleda in oceni kaj je še za rabo; potem bova pa govorila naprej, kar si me ravno ti sam naučil v zadnji pravdi!«

Gostilničar: »No, no, le kar ne tako hudo, se bova že poravnala!«

Mlinar pa: »Dobro, dobro, če ne prej pa pri sodnjih!«

Kar se je Mlinarju zdelo, mu je izvedeni sosed potrdil, da je sam sodar. Povedal mu je, da bi se sode mogoče iz vse »ropotije« sestaviti eno tretjino, pa ne posebno dobrih, pač pa eno leto rabljivih sodov, in naj pride umetnik, kateri koli! Povem vam to,« je končal — »na mojo lastno odgovornost. Jaz za tako delo najmanj en mesec ne bom imel časa, pa si pomagajte, kakor morete!«

Sedaj pa je Mlinar od Pivca zahteval, naj vzame to »ropotijo« nazaj, ker so sode več kakor dvakrat preplačani, in zaradi tega da kupčija ne velja. Razen tega mu je napovedal, da bo zahteval še odškodnino, če bo sedaj moral sode dražje plačati in odškodnino, če mošta ne more pravočasno spraviti v sode. Pivec se je posebno pred odškodninskimi zahtevami ustrašil in si je mislil, da bo mogoče pred sodnikom lažje dosegel kako boljšo poravnavo.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Z D R A V S T V E N I K O T I Č E K

Zdravljenje krčnih žil

Krčne žile se pojavijo običajno na nogah, in to zlasti pri debelih ljudeh. Verjetno jih je pripisati prirojeni ali podedovani šibkosti žilskih sten ali pomanjkljivemu delovanju žilskih zaklopk. Z drugimi besedami bi temu rekli, da kri, ki doteka po venah k srcu, teče počasneje v tistih venah, kjer zaradi nepopolnega delovanja zaklopk lahko teče tudi v obratno smer in kjer se zaradi prekomerne razširitve ven lahko ustavlja. Vse to se seveda stopnjuje, če človek stoji, ker je odpor, ki ga mora premagati kri na svoji poti k srcu, še večji zaradi težnosti. Zaradi tega zastajanja krvi se pojavijo značilne vijugaste modre vene. Tiste, ki imajo krčne žile, bolijo noge, ki jim zelo rade otekaajo in se takoj utrudijo. Zaradi zastojne krvi, ki ga povzročajo, pride kaj lahko tudi do kožnega vnetja, za katerega je značilno nenehno, mučno srbenje. Z masiranjem in praskanjem obolelega mesta večkrat povzročimo rane, ki se kaj rade vnamejo in se zelo počasi celijo, poleg tega pa se tudi večkrat ponovno odpro. Največkrat se ta bolezen pojavi na safenah, to sta dve veliki veni, od katerih je ena na zunanji, druga pa na notranji strani noge. Za točno lokalizacijo obolenja uporabljajo zdravniki poseben, razmeroma preprost sistem, ki sta ga iznašla Trendenburg ter Perthes.

Zdravljenje krčnih žil je zelo napredovalo. Izbira metode je odvisna od obsega,

motenj, ki jih povzročajo, in še od raznih drugih činiteljev. Počitek, pri katerem naj bo bolna noga iztegnjena in podprta z blazinami, da bo ležala nekoliko više kot ostalo telo, je vedno priporočljiv. Prav tako priporočljive so elastične nogavice, ki krčne žile stisnejo na normalno debelino. Zdravniki predlagajo tudi injekcije, ki odstranjujejo apnenčaste obloge, katere so se nabrale na žilnih stenah, ali podvezanje safene. S podvezanjem se ta vena izloči iz krvnega obtoka in kri se usmeri v druge vzporedne vene, ker se človeški organizem sam od sebe prilagodi izpremenjenim pogojem. Ekcem in gnojenje, ki včasih nastopita zaradi kroničnega nepravilnega delovanja ven, sta v bistvu posledica motenj v prehrani kože in vnetja kožnih živcev, ki ga moramo pripisati praskanju ter mazanju z neustreznimi mazili. V takih primerih je priporočljivo, da namestimo na vneto mesto topel obkladek; vodi, v kateri namakamo krpo, pa dodamo nekaj soli. Na ta obkladek položimo grelec, da ostane dalj časa topel. Uspešno je tudi zauživanje zdravil, ki širijo ožilje. Z zdravljenjem krčnih žil je treba začeti čimprej. Po navadi se bolnik zateče k zdravniku, ko že ne more več prenašati bolečin. V takih primerih je zdravljenje seveda težje in dolgotrajnejše, zlasti če gre za debele ljudi, katerim se poleg tega krčne žile zelo rade povrnejo.

Nasvete za zdravljenje krčnih žil bi torej lahko na kratko takole povzeli: počitek, izogibati se dolgemu stanju, utrjevati mišice nog s kratkimi sprehodi, nositi elastično nogavico, skrbeti, da bo lega noge pri počitku nekoliko višja, kakor je lega telesa, injekcije hormonskih snovi, kopeli za skrčenje žil in bivanje v prikladnih zdraviliščih. Za debele ljudi je poleg tega priporočljiva še shujševalna dieta. Če bi vsi ti našteti ukrepi ne vodili do kliničnega ozdravljenja, se moramo zateči h kirurgu, da poveča safeno, ali pa da jo sploh odstrani, ker 90% krčnih žil lahko pripišemo nepravilnemu delovanju safene. Tudi injekcije snovi, ki odstranjujejo apnenčaste obloge z žil, dajejo mnogokrat prav razveseljive uspehe.

Ali spanje na trebuhu prepreči smrčanje?

Spanje na trebuhu prepreči smrčanje, toda ne za dolgo in ne zaradi tega, ker človek spi na trebuhu. Glavno pri tem je to, da se je obrnil. Zdravniki namreč razlagajo, da začne človek smrčati takrat, kadar mišice popolnoma popustijo. Zrak prihaja mimo mehkega neba in povzroča, da jeziček v grlu plapolata kot zastava v vetru. Ko pa se človek, ki smrči, obrne na trebuh, se mišice v trenutku napno, smrčanje avtomatično preneha. Če pa ste »smrččač«, boste spet vlekli dreto, kakor hitro vam bodo mišice popustile.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 6.15 Jutranja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 in 11.00 Šolska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo (razen poned.) — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 15.00 Šolska oddaja — 17.10 Popoldanski koncert.

Poročila dnevno: ob 6.00, 7.00, 8.00, 12.30, 17.00, 19.45, 21.45 in 23.55 uri.

Sobota, 31. oktober:

8.45 Za naše male poslušalce — 10.45 Veder dopoldne — 14.15 Knjižni kotiček — 14.30 Zeli si kaj! — 15.15 Kulturno zrcalo tedna — 15.30 Iz vseh dolin zveni — 17.10 Šlagerji — 17.40 Philips-revija — 20.00 Športna poročila — 20.05 Sestanek v dur in mol — 22.15 Plesna glasba.

Nedelja, 1. november:

7.20 Memento mori — spominjaj se smrti — 8.10 Kmečka oddaja — 10.00 Maša — 11.15 Slušna igra — 16.00 Pravljica igra — 17.10 Igra za Vse svete — 20.05 Orkestralni koncert.

Ponedeljek, 2. november:

14.00 »Verne duše na deželi« — slušna igra — 14.30 Slov. poročila. Zalostinke poje zbor iz Šmihela — 20.00 Radijski oder.

Torek, 3. november:

11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 14.30 Slov. poročila. Zdravniški vedež — 15.30 Za ženo in družino — 18.30 Lepi glasovi — lepe pesmi — 19.15 Velika šansa — 20.00 Želje, ki jih radi izpolnimo — 21.15 »Življenje zmagal!«

Sreda, 4. november:

10.45 Iz ženskega sveta — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 14.30 Slov. poročila in objave. Kmetijska oddaja — 16.30 Knjižni ko-

tiček — 20.00 Zvoki iz »Grbaste zemlje« — 20.30 Operete.

Četrtek, 5. november:

10.45 Veder dopoldne — 11.00 Šolska oddaja — 14.30 Slov. poročila in objave. Lovro Kuhar — Prežihov Voranc, naš koroški pisatelj — 16.30 Jesen na Koroškem — 18.45 Kmečka oddaja — 20.00 Igra plesni orkester Dumka.

Petek, 6. november:

10.45 Za dom — 14.30 Slov. poročila in objave. Za našo mladino — 15.45 Nekaj za nabiralce znamk — 16.30 Vsi otroci poslušajo — 18.45 Kmečka oddaja — 19.15 Zgrabi srečo! — 20.00 Koroška takrat — pred 50 leti — slušna igra — 20.45 Nemški plesi — 21.15 »Življenje zmagal!«

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 5.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska.

Poročila dnevno ob: 5.45, 6.30, 12.30, 15.00, 22.00 uri — 19.00 Radijski dnevnik.

Sobota, 31. oktober:

13.00 Nove knjige — 13.10 Slovenska narodna glasba — 13.45 Jezikovni pogovori — 14.00 Za odhiti in razvedrilo — 15.30 Za pionirje — 16.00 To in ono z vseh strani — 17.10 Poje ljubljanski komorni zbor — 17.25 Med kmečkimi pevci in godci — 20.00 Pisan sobotni večer.

Nedelja, 1. november:

8.15 Slovenske narodne in umetne pesmi — 9.00 Postoj, ko mimo greš, ta kraj je svet... — 11.00 Nekaj zgodbic o pionirjih med vojno — 13.00 Za kmetovalce — 13.15 Oddaja za kmečke žene — 15.10 Oj ta soldaški boben... — 16.00 Radijska igra — Vasja Ocvirk: Grob

neznanega junaka — 17.00 Ljudsko-prosvetni obzornik.

Ponedeljek, 2. november:

13.00 Za pionirje — 13.15 Zbori in solisti pojo slovenske narodne in umetne pesmi — 13.50 Kulturni pregled — 15.30 Šolska ura za nižjo stopnjo — 18.25 Jezikovni pogovori — 18.40 Poje moški zbor France Prešeren iz Kranja.

Torek, 3. november:

11.00 Šolska ura — 13.15 Znanje melodije — 14.00 Za prijetno popoldne — 15.30 Športni tednik — 17.10 Koroška v narodni pesmi — 18.30 Iz bojev naših narodov — 20.00 Okno v svet.

Sreda, 4. november:

13.00 Z obiskov pri pionirjih — 14.20 Kulturni pregled — 14.40 Poje mladinski ženski zbor učiteljskega v Tolminu — 15.30 Šolska ura za višjo stopnjo — 17.10 Vesele slovenske pesmi za ples in razvedrilo — 17.50 Zdravstveni nasveti — 18.30 Zunanje-politični feljton — 20.00 Radijska igra: Ivan Cankar: Martin Kačur.

Četrtek, 5. november:

13.00 Črne sledi po poljih belih zbiračo, razne stvari pionirjem prebiramo — 14.00 V plesu in pesmi po Jugoslaviji — 15.30 Z radiom čez hrib in plan, cicibanom dober dan! — 16.00 Želje ste — poslušajte! — 17.30 Oddaja za žene — 20.00 Domače aktualnosti — 21.00 Med Pohorci.

Petek, 6. november:

13.15 Slovenske narodne pesmi — 14.00 Malo od včeraj in malo od danes — 17.50 Urednikova beleznica in pionirska pošta — 18.00 Mali koncert z mladino — 18.30 Kulturni pregled — 21.00 Svet v satiri in humorju.

Vatikan se pere z zavijanjem besed

Ko so v Vatikanu videli, da so papežev blagoslov italijanskemu imperializmu zelo ostro obsodili ne le vsi jugoslovanski narodi, marveč ob njihovi strani tudi neštivilni katoliški slovenski in hrvaški duhovniki, med njimi tudi zadrski škof Garkovič, je skušal vatikanski radio v svojih za Jugoslavijo namenjenih oddajah utajiti in zanikati papežev blagoslov, ki ga je izrekel tržaškemu županu Bartoliju. Vatikanski radio je skušal neprijetno zadevo spraviti s sveta na zelo enostaven način.

Slovenski duhovniki:

Vsaki narodni krivici se je treba upreti

V zadnji številki našega lista smo poročali o številnih protestnih zborovanjih in sestankih, na katerih so katoliški duhovniki širom vse Slovenije enako kakor vse ostalo slovensko ljudstvo ostro obsodili ne le anglo-ameriško barantanje s Trstom marveč tudi politiko Vatikana, ki je spet podprla italijanske imperialiste v trenutku, ko stegujejo svoje roke po slovenskih in hrvaških krajih.

Tudi gorenjski duhovniki so se na pobudo Cirilmetodijskega društva prejšnji teden zbrali na izrednih zborovanjih v Kranju in Radov-

čju, češ da papež Bartolija ni sprejel v posebni avdienci, marveč da je sprejel le udeležence zborovanja inženirjev, med temi tudi Bartolija, a ne kot tržaškega župana marveč kot inženirja. Vse lepo in prav, toda to je le zavijanje besed. Tako poceni se resnica o papeževem blagoslovu ne da spraviti s sveta. Da je svet za to resnico sploh zvedel, je v veliki meri zasluha italijanskega krščansko-demokratskega časopisa, ki je z zadovoljstvom pisalo o tem, kar skuša sedaj Vatikan zaman utajiti.

Ijci. Zborovanj se je udeležilo tudi večje število duhovnikov, ki niso člani tega duhovniškega stanovskega društva. V resoluciji, ki so jo sprejeli v Radovljici, so poudarili zbrani duhovniki med drugim: „Želja nas vseh je, da bi lerkveni predstojniki razumeli duh časa in razpoloženje ljudstva ter naredili korake, da bi tudi najvišja cerkvena oblast podprla slovenski narod in razumela njegove težnje.“

V Kranju zbrani duhovniki so ostro obsodili podpiranje italijanskega imperializma, ki bi povzročilo, da bi se zasekala nova rana v

Kako je nastala Nobelova nagrada

Vsako leto razglašajo, kdo je dobil Nobelovo nagrado, mnogi pa ne vedo, kako je bila ta največja in najpomembnejša nagrada ustanovljena.

Alfred Nobel se je rodil 21. oktobra

slovensko narodno telo. „Obsojamo vsakogar, ki bi na kakršen koli način podpiral tako politiko. — Naj živi svoboden Trst!“, je poudarjeno na koncu njihove resolucije.

Že prej pa je izvršni odbor Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov v Sloveniji ugotovil, da vsa slovenska duhovščina trpko občuti krivico, ki grozi Slovincem, bivajočim že tisoč let ob tržaški obali, in da je ponosna na veličastno strnjeno slovenskega naroda okrog svojega državnega vodstva kot edinega varuha in poklicanega zastopnika narodnih koristi. Glede papeževnega blagoslova, ki ga je dosegel tržaški irendistični župan Bartoli na račun slovenskega naroda, je v izjavi CMD poudarjeno, da ta blagoslov slovenske duhovnike posebno boli. „Vsi katoličani smo za mir v svetu in za spravo med narodi na podlagi popolne enakopravnosti. Odobravamo pa le tak mir, ki je sad pravičnosti. Kdor ga hoče doseči, mora upoštevati iste pravice za vsak narod in se upreti vsaki narodni krivici. Noben blagoslov ne more spremeniti krivice v pravico, kakor si to morda zamišlja Bartoli in njegov krog v popolnem nasprotju s katoliškim verskim prepričanjem. Slovenski duhovniki imamo popolno zaupanje, da bo naš narod svojo pravico dosegel. Mi mu hočemo pri tem z vso zvestobo in odločnostjo po najboljših močeh pomagati.“

1833 v Stockholmu. Študiral je kemijo ter leta 1862 skušal uporabiti nitroglicerina za razstrelivo. Nadalje je na tem področju odkril dinamit. Ko je dal svetu to izredno močno razstrelivo, je mislil, da je s tem storil uslugo mirnemu napredku. Toda namesto, da bi človeštvo izkoristilo dinamit za to, da bi si olajšalo delo, ga je začelo takoj uporabljati v vojne namene. S svojim odkritjem je mnogo zaslužil in ko je 10. decembra 1896 v San Remu umrl, je zapustil okoli 31 milijonov švedskih kron. V oporoki je določil, naj se obrestni od njegovega premoženja vsako leto uporabijo za nagrado ljudem, ki so si na raznih področjih človeškega dela pridobili največ zaslug in sicer samo znanstveniki, strokovnjaki in sploh kulturni delavci, ki se posebno odlikujejo na področju fizike, kemije, medicine in literature. Nobelovo nagrado pa lahko dobi tudi nekdo, ki si je pridobil velike zasluge za svetovni mir.

Alfred Nobel o trajnem miru ni bil prepričan, čeprav se je vse življenje zavzemal za prijateljstvo med narodi. Njegovе nagrade naj bi pospeševale zlasti napore, da se preprečijo oboroženi spopadi in vojne. Komisija za podeljevanje Nobelovih nagrad je sestavljena iz znanstvenikov, ki jih določa švedski parlament.

Velesejmski prostor bo končno spet služil pravemu namenu

Znano je, da so se koroška deželna vlada z deželnim glavarjem Wedenigom na čelu in celovška mestna občina ter velesejmski odbor že več let prizadevali, da bi britanska zasedbena sila izpraznila in dala na razpolago velesejmski prostor. Celovške razstave in pozneje koroški velesejem so morali po vojni nameščati v šolah in na ulicah, kar je bilo združeno z mnogimi stroški in težkočami pri razporeditvi razstave. Sedaj pa so britanske vojaške oblasti na predlog polkovnika Goshena zagotovile, da bodo prehrambeni depo preložili v hangar na letališču v Trnji vasi. Pogoji pa je, da bodo popravili 5000 kvadratnih metrov strehe na hangarju. Po intervenciji pri trgovinskem ministrstvu, pri britanskem poslanstvu in zvezni upravi za poslopja je uspelo doseči potrebna sredstva za kritje strehe. Z deli na letalskem hangarju so že pričeli in številni delavci so že zaposleni, da bodo streho še pred zimo popravili. Kmalu bodo izgotovili tudi načrt za gradnjo velesejmskih objektov. Koroški velesejem od 5. do 15. avgusta prihodnje leto bo torej lahko že na lastnem prostoru v za to primernih objektih.

Sin znanega Vincenca Schumyja smrtno ponesrečen

V Mauer v bližini Dunaja se je primerila predpretekli petek ponoči velika prometna nesreča, kjer sta na mah izgubili življenje dve osebi, dve pa sta bili težko poškodovani. Diplomirani trgovec dr. Othmar Schumy, sin znanega ing. Vincenca Schumyja, je napravil s svojo ženo Gertrude, dr. Wilhelmom in njegovo ženo z osebnim avtom Chevrolet izlet v Perchtoldsdorfu na poskušnjo letošnjega vina. Družba je precej pila in nekaj po 1.00 uri ponoči so se v alkoholiziranem stanju peljali nazaj proti Dunaju. Za volanom je sedel dr. Schumy. Okoli 1.15 ure je avto z vso bržino zadrl v neko poslopje na Dunajski cesti 11. V poslopju so prostori pogrebnega zavoda in edini človek, ki je stanoval v tem poslopju, se je prebudil zaradi velikega trušča. Takoj je skočil pokonci ter stekel na prosto, kjer se mu je nujno strahoten prizor, ko je zagledal nek avto, ki je predrl hišno steno in odnesel en vogal. Vrata popolnoma razbitega avtomobila so se bržkone ob sunku odprla in oba moška, ki sta sedela na sprednjem sedalu, sta ležala mrtva levo in desno od vozila. Ženi pa je treščilo spred, kjer je obe stisnil motor. Smrtno nevarno poškodovani ženi so prepeljali z rešilnim avtom v nezgodno postajo.

ADRIA GETRÄNKE

R. in K. BAKARIČ

Želece — Ebental

Prvovrstne žgane pijače s sinjega Jadrana

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 16-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

Nizkoten poraz šovinistične gonje zoper mirno sožitje ljudstva na Koroškem

(Nadaljevanje z 2. strani)

vprašanje, kakšno vlogo je pri preiskavi igral Jožef Wutte, ki je bil prisoten, in če je bil oborožen, je najprej dejala, da se ji zdi da ni bil oborožen, drugič zopet, da ne ve, da se ne more spomniti, kakor tudi da se ne more spomniti, da bi Jožef Wutte na primer prvi stopil v sobo in podobno. Na vsak način je njena izpoved prej potrdila kakor ne, da je izjava Jožefa Wutteja resnična ko je po odvetniku dal vedeti, da je nekaj kratki iz zanimanja kakšno vojaško blago so si ljudje vse navlekli prisostvoval pri pregledu, kar je prav tako zanimalo mnoge druge.

Za tožiteljevega zastopnika dr. Sterna smo že zadnjič omenili, da je ožigosal pisanje »Kleine Zeitung« — za katero je proces tako nedvoumno pokazal, da je lažno — kot višek neodgovornega izkoriščanja svobode tiska. Pokazal je tudi na hudo moralno in materialno škodo, povzročeno nedolžnemu tožitelju in naglasil, da gre v tem primeru očitno za mnogo več kakor le za navadno pretiranje in željo po senzacijah. Zaradi tega je izrazil prepričanje, da bo sodišče krivca, to je »Kleine Zeitung«, tudi primerno strogo kaznovalo.

Klavrna argumentacija branilca

Nemoč pred resnico, ironija in plehka dvočlennost, kar vse je spremljalo zaključni govor odvetnika »Kleine Zeitung« dr. Rittlerja, pa je izgledala tako-le: Predvsem je dr. Rittler naglasil že oguljeno frazo, da je bil namen pisanja »Kleine Zeitung« osvetliti samo »okolščine« maja 1945 ob Klopinskem jezeru. Tožitelja Jožefa Wutteja si je prizadeval prikazati kot človeka, ki se »prilagaja« prilikam. Pri tem pa je spet spregledal, da gestapovske horde in njeni podrepaniki Jožefa Wutteja in prav tako sto tisočev drugih v Avstriji in drugod po svetu niso zapirali in trpinčili zaradi tega, ker so se jim »prilagodili«, temveč nasprotno, ker se tiraniji niso hoteli podrediti. Toda ostanimo pri izvajanjih zagovornika »Kleine Zeitung«. Dr. Rittler je nadalje privlekel iz svoje obžalovanja vredne argumentacijske zaloge reci in piši trditev, da pisanja »Kleine Zeitung« o Jožefu Wutteju ne gre smatrati kot žaljivega... (!) kajti na primer — je nadalje konkretiziral dr. Rittler — tam kjer je v »Krvavi meji« zapisano, da je narednik Stürmer predal blagajno Jožefu Wutteju v »zveste roke«, tega ni potrebno razumeti tako, kot da bi si Jožef Wutte prisvojil denar. Ta trditev se baje lahko razume tako, kot da gre za izročitev same blagajne — torej železne škatle, ne pa denarja...!? Ne oziraje se na to, da je pri tem dr. Rittler spet pozabil na »okolnost« maja 1945. leta ob Klopinskem jezeru in sicer na okolnost, da narednik Stürmer po lastni izjavi niti blagaj-

ne, to je niti železne škatle nedolžnemu Jožefu Wutteju ni predal, predstavlja tak način obrambe obrekovalcev tako po vsebini kot po obliki zares višek ironije in zmedene podlosti! Kajti bremeniti Jožefa Wutteja s tem, da je »Krvava meja« naletela med ljudstvom na velik odmev, a na drugi strani sodelovati v razpravi, ki je razgalila vso podlost in skonstruirano klevetanje zoper Jožefa Wutteja v »Krvavi meji«, pač sodi med izredno redke, da, klasične primere sofizma. V resnici, ne izplača se izgubljati besed z opisovanjem ostalih otrobov, ki jih je pred sodnikom zmlel skozi usta zagovornik »Kleine Zeitung«. Saj je sam sodnik v zaključnem govoru označil opisano izvajanje dr. Rittlerja kot skrajno neprepričljivo.

Govor, ki ga je v zvezi z izrekanjem kazni odgovornemu uredniku »Kleine Zeitung« Francu Genserju podal sodnik za tiskovne tožbe dr. Schragl, je v glavnem ocenil kot izraz prepričanja, da je potek razprav v okviru drugega procesa proti »Kleine Zeitung« izredno jasno odkril težko in neizpodbitno krivdo tega klerikalnega lista. Resnica pa je tudi, da se je sodnik pri utemeljevanju oziroma opisu posameznih točk obtožnice razmeroma dolgo zadržal pri razglabljanju točke o Wuttejevi pripombi »Kaj se to mene tiče«. Kot znano, je priča g. Peteln pred sodiščem o tem izpovedal. Sodnik dr. Schragl je sicer objasnili, da danes, to je v mirnem času, nenavadna smrt ene osebe mnogo huje pretrese vsakogar kakor če smo v vojnem ali ob robu vojnega časa slišali o smrti večjega števila ljudi. Po vsem razumno je sodnik dr. Schragl objasniti tudi okolnost, da je bil Jožef Wutte nedavno pred to izjavo še v zaporu, iz česar bodi razumljiva zagrenjenost in svojevredno duševno razpoloženje tožitelja. V splošnem pa je sodnik omenjeno Wuttejevo pripombo označil kot negativen pojav, nekako kot pomanjkanje človeškega sočutja. Pri tem je poudaril, da smatra izjavo priče g. Petelna, da je Jožef Wutte hladno dejal »kaj se to mene tiče« kot povsem resnično. Zaradi tega je bila »Kleine Zeitung« v tej točki obtožnice oproščena.

Odmev na „Krvavo mejo“ - zločin

Vsak izmed nas bi smatral, da ta najmanj pomembna točka v okviru obtožnice zoper »Kleine Zeitung« tudi pri najbolj umazanem pokvarjencu ne more izpremeniti resnice, da so se vse ostale klevete, s katerimi se v »Krvavi meji« blati Jožef Wutte, na procesu izkazale kot gole laži. Da bo svar enostavnejša, verjemimo — kot je to storil sodnik — v popolno verodostojnost izjav priče g. Petelna. Toda tudi v tem primeru moramo podčrtati, da se je ta odgovor Jožefa Wutteja nanašal izključno na brigo okoli po-

kopa trupel, nikakor pa ne na samo dejstvo, da je izgubilo življenje šest vojakov. Tisti pa, ki je še živel pod svežimi vtisi fašističnega zavora, in v skrbi za svoje zdravje, da naj prav on prevzame brigo o pokopu najdenih trupel, in tisti ki n očjo razumeti, da omenjenega odgovora Jožefa Wutteja v opisanih okoliščinah nikakor ne gre jemati za hudo, naj se poizkusijo iskreno vprašati — v kolikor to zmorejo — kakšen odgovor bi na mestu Jožefa Wutteja sledil iz njegovih Goebelsovih psovok vajenih ust?! Najboljši dokaz zato je zopet preprosta resnica, da so nedvomno tisti, pri katerih je »Krvava meja« naletela na velik odmev, danes, polnih osem let po končani vojni, v nizkotni šovinistični gonji zločinsko oskrunili spomenik žrtvam protifašistične borbe na pokopališču v Št. Rupertu.

O posledicah pa ni nihče govoril

Žal pa tudi iz sodnikovega zaključnega govora ni bilo slišati niti besede o zločinskih posledicah hujskaškega in lažnega pisanja v »Krvavi meji«. Nihče, pa tudi sodnik ni omenil, koliko naivnih bralcev je nasledlo danes že dokazanim lažem »Kleine Zeitung« in tako vzbudilo pri nepoučenem prebivalstvu nezaupanje in sovraštvo do sodržavljanov slovenske narodnosti. Nihče, pa tudi sodnik ni omenil, da je takšno pisanje hujskaštvo zoper mirno sožitje obeh narodnosti na Koroškem, ki je privedlo do fizičnih napadov na koroške Slovence, do številnih izzivanj in zmerjanj z »windischer Hund« in podobnimi psovkami napram mirnim državljanom, ki si še »upajo« na ulicah, kolodvorskih čakalnicah in drugih javnih mestih uporabljati svoj slovenski materinski jezik.

Tako torej je potekala tretja razprava, s katero je bil končan proces Jožef Wutte proti »Kleine Zeitung«. Obsodba, na temelju katere mora odgovorni urednik »Kleine Zeitung« plačati 2000 šilingov globe in 3000 šilingov odškodnine Jožefu Wutteju, je spridlo gnusnih, na procesu dokazanih neresničnih obdolžitev Jožefa Wutteja — nedvomno mila.

Proces pa je očitno proti volji šovinističnih hujskačev odkril tudi resnične okolnosti maja 1945. leta ob Klopinskem jezeru. Le-te so golo nasprotje »okolnostim« opisanim s strani dvočlene in zahrbtnje klerikalne družčine, ki je skovala »Krvavo mejo«. Saj je proces naravnost oprijemljivo pokazal, kako skrajno podlo je pripisovati ropanje herojskim protifašističnim partizanskim borcem, ki so kot zavezniške vojaške enote s polno zakonito in moralno pravico zaplenile napropano vojaško blago pri tistih »nedolžnih« prebivalcih v okolici Klopinskega jezera, ki jim je bila maja 1945 glavna brigada — naval na vojaško blago, vse do kino-aparatur!